БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ЁШ ЛЕНИНЧИ

Газета 1925 йил 8 февралдан чиқа бошлаган

1990 йил 11 апрель Чоршанба
№ 69 (13. 505). Баҳоси 3 тийин.

• ЎЗБЕКИСТОН ЛКСМ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ОРГАНИ •

Бугун Москвада—«Россия» меҳмонхонасининг Давлат концерт залида Бутуниттифоқ Ленинчи Коммунистик Ёшлар Иттифоқининг XXI съезди ўз ишини бошлайди

ПРЕЗИДЕНТЛИК КЕНГАШИНИНГ МАЖЛИСИ

9 апрель куни СССР президенти М. С. Горбачев раислигида президентлик кенгашининг мажлиси бўлди, унда Литва ССРдаги ва шу жумҳурият теварагидаги вазият кўриб чиқилди. Жумҳурият Олий Советининг СССР президенти мурожаатномасига жавоби амалий руҳда эмаслиги ва муаммони ҳал қилиш учун реал йўл очиб бермаслиги, аслида ишни боши берк кўчага киритиб қўйишни таъкидлаб ўтилди. Литванинг ҳозирги раҳбарияти ўзининг Конституцияга зид ҳаракатлари билан, ғайриқонуний чораларни авж олдириши билан тангликдан чиқиш имкониятларини тўсиб қўймоқда, жумҳуриятдаги вазиятни кескинлаштирмоқда ва бунинг учун тўла жавобгардир.

Президентлик кенгашининг аъзолари СССР халқ депутатлари учинчи Съездининг мандатига амал қилиб, бундан буён СССР Конституциясини, жумҳурият ҳудудида яшайдиган фуқароларнинг, умуман мамлакатнинг манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган иқтисодий, сиёсий ва бошқа турдаги чораларни кўриш зарур деган хулосага келдилар.

(ТАСС).

ҚАЙТА ҚУРИШ ЙЎЛИДАН БИРГАЛИКДА БОРАЙЛИК

Совет ёшлари қайта қуриш муваффақиятидан астойдил манфаатдордирлар. Ҳозир мулоқот пайти ва социалистик Ватанимиз келажаги учун масъулиятни ўз зиммасига оладиган авлоднинг овози салмоқли ва нуфузли янграмоқда. Коммунистик партия ёшлар билан баб-баравар фикрлашишни таклиф этмоқда. 10 апрель куни Москвада СССР Президенти, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев ВЛКСМ XXI съезди делегатлари билан учрашди. У совет комсомолларининг кўп миллионли вакиллари ҳузурида нутқ сўзлади. Учрашувда В. А. Медведев, Г. П. Разумовский, А. Н. Гиренко, Ю. А. Манаенков, Е. С. Строев, Г. И. Усмонов, И. Т. Фролов иштирок этдилар.

(ТАСС).

ЭРТА БУГУНДАН БОШЛАНАДИ

Москва. («Ёш ленинчи» махсус мухбирлари Жаббор РАЗЗОҚОВ ва Ҳайдар АКБАРОВ телефон орқали хабар қиладилар)

Кеча хабар қилганимиздек, БЛКЕЙ анжумани делегатлари жойлашган «Россия» меҳмонхонаси бугунгидай тиниб-тинчимас ёшларни ҳеч қачон кўрмаган бўлса керак. Шу кунларда қўнимгоҳ хизматчиларига бир зум ҳам тиним йўқ. Комсомоллар, ёшлар тақдири билан боғлиқ баҳс-мунозаралар тонгга қадар хоналардан-хоналарга, қаватлардан-қаватларга кўчиб юрибди. Қарашлар, фикрлар хилма-хил. Лекин мақсад муштарак — фаровонлик, тўкинсочинлик бўлсин, дейди ҳамма.

Шундай бўлса-да, Иттифоқдан комсомолнинг олий анжуманига келган ёшларнинг қисқа вақт ичида барчани оёққа турғазишга сабаб бўлган ишлари қувонарли. Гап шундаки, куни кеча съезд делегатлари Иттифоқнинг кўплаб вазирликлари ва маҳкамаларида бўлишиб, уларнинг раҳбарлари билан учрашдилар ошкора мулоқотда бўлдилар.

Бизнинг делегат — Хоразм вилояти қўмитасининг биринчи котиби Бахтиёр Менглиев СССР сув хўжалиги вазирининг биринчи муовини П. А. Пўлатзодага Оролни сақлаб қолиш учун вазирлик нима ишлар қилаётгани, ҳозирги оғир аҳволда Қорақум белидан Тошҳовуз канали ўтказишга нима сабаб бўлганлиги тўғрисида савол берди. Вазир муовини эса узуқ-юлуқ қилиб бу масалани Ўзбекистон ва Туркманистон жумҳуриятлари раҳбарларининг ўзлари ҳал этади, дея жавоб берди. Ачинарли ҳол, негаки, ёшлар бу вазирлик ва маҳкамаларга томоша учун боришмаганди. Афсуски, уларнинг кўп саволлари жавобсиз қолди. Масалан, СССР ички ишлар вазирининг биринчи муовини И. Ф. Шилов билан учрашувда делегатларимиз кейинги пайтларда мамлакатда ички ишлар қўшинлари фаолияти билан боғлиқ жиддий масалалар, жумладан, Паркент воқеаси тўғрисида савол бердилар. Афсус, бу савол ҳам жавобсиз қолди. Ёки бошқа мисол.

Яна бир вакилимиз — «Комсомолец Узбекистана» рўзномасининг муҳаррири А. Пукемов Марказий телевидениенинг ёшлар учун кўрсатувлар бош редакцияси бош муҳаррири А. Пономарёв билан бўлган учрашувда унга қуйидаги саволни берди: «Нима учун Марказий телевидениенинг ёшлар учун кўрсатувлар бош редакцияси иттифоқдош жумҳуриятлар тўғрисида, у ерда яшовчиларнинг қувонч ва ташвишлари тўғрисида кам кўрсатув тайёрлайди? Марказий телевидениеда христиан дини билан боғлиқ байрамлар тўғрисида кўплаб кўрсатувлар берилди-ю, аммо мусулмон диний байрам ва саналари тўғрисида ҳеч нарса деярли тайёрланмайди?» Таассуфки, А. Пукемовнинг ҳам берилган жавобдан кўнгли тўлмади.

Энди яна «Россия» меҳмонхонасига қайтамиз. Унга кираверишда турли хил эълонлар, чақириқлар, шиорларга кўзингиз тушади. Йўқ, уларнинг муаллифлари БЛКЕЙ Марказқўмидагилар эмас. Аксинча, комсомол қурултойининг фаол делегатлари, ёшлар уюшмаларининг аъзоларидир. Мана бир плакат мазмуни билан танишинг-a: «Қоғозбозлик сипоҳийси бюрократ тирик экан, ҳар қандай вазиятда курашсиз таслим бўлмайди. Демак, бюрократларга кураш эълон қиламиз!» Ёки бошқа бир варақа: «Мамлакатимизда қандай жамиятлар тузилган? Биз социализм ва коммунизмни қандай тушунамиз? Марксизм ва ленинизмга қандай муносабатда бўламиз?»

9 апрель куни Ўзбекистон делегатлари учун яна бир қувончли воқеа бўлди. Улар комсомол анжумани делегати собиқ «афғон» А. Мақсудовнинг туғилган кунини нишонлашди. Абдураҳмон Фарғона вилоятидан, 23 ёшга тўлди.

* * *

Кеча делегатлар В. И. Ленин мақбарасига бордилар ва Номаълум аскар қабри пойига гулчамбарлар қўйдилар.

Суратда: ўзбекистонлик бир гуруҳ делегатлар.

Сураткаш Е. БОТИРОВ.

Танишинг: ВЛКСМ XXI съезди делегати

ҲАМКАСБЛАР БЕРГАН ВАКОЛАТ

Зубида 1981 йили 25-ўрта мактабни тамомлаганида ҳам, 111-ҳунар-техника билим юртига касб ўрганишга келганида ҳам келгуси ҳаётида бунчалик ўзгариш бўлишини ўйламаган эди. Бошда яшаш дегани бу фақат ишлашдан иборат деб ҳисобларди. Шу орада у Чустдаги бадиий буюмлар фабрикасига ишга келди. Олган назарий билимларини устозлар ўгити билан амалда мустаҳкамлашга тиришди. Аввалига қийин кечди. Ҳар қанча уринмасин, ишидан «брак» чиқаверди. Унисини уддаладим, деганда бошқаси келаверади. Шунда у яна ўйлаб қолди. Меҳнатдаям меҳнатнинг фарқи бор экан. Сифатлироқ тикмадингми, сенинг маҳсулотинг ҳеч кимга керак эмас. Ўзингдан қиёс-да! Чоклари чаплашиб, иплари чиқиб ётган молни беҳудага харид қиласанми? Албатта йўқ. Устига-устак, улар асосан ўқувчиларнинг мактаб либосларини тикишади. Битта тикувчининг айби деб, оталар гулдек ювиб-тараган фарзандини бесўнақай кийимда мактабга жўнатса, алам қилмайдими уларга.

Хуллас, бора-бора Зубида ана шулар ҳақида ўйлайдиган бўлиб қолди. Иш дегани бу фақат тикув машинасининг мурватини айлантириш билан кифояланмаслигига ишонч ҳосил қилди. Кечаги шогирд бугунги устага айланди. Топшириқларни ортиғи билан бажарадиган бўлди. У тикаётган чойшаб ва либосларга эътироз билдиришга ҳожат қолмади. Унга 1989 йилда ВЛКСМ Марказий Қўмитасининг «Олтин қўлли уста» нишони топширилганлигининг ўзиёқ Зубиданинг ҳалол, виждонан меҳнати эътироф этилганлигидан далолатдир.

Бугун фабрика тикувчилик цехининг моҳир чевари Зубида Султонова мамлакатимиз пойтахти Москвада. Меҳмон ёки сайёҳ бўлиб эмас, делегат сифатида борган. ВЛКСМ XXI съездида қатнашади. Бу ваколатни унга қадрдон корхонасидаги тенгдошлари, чустликлар беришди. Гап ана шу юксак ишончни оқлашда қолди.

— Бугун жумҳуриятимизда бўлгани сингари бизнинг вилоятда ҳам ёшлар орасидаги ишсизлар сони мисли кўрилмаган рақамни ташкил этади, — дейди З. Султонова. — Эрта-индин ҳарбийдан хизмат муддатини ўтаб бўлган йигитларнинг навбатдаги гуруҳи уйларига қайтиб келадилар. Аммо уларга иш ўринларини тайёрлаб турган комсомол ташкилотининг, умуман идоранинг ўзи йўқ. Ва яна, эрта-индин мактабларда сўнгги қўнғироқ чалинади. Бироқ, ўсмирларнинг ўқишга киролмаган қисмини иш билан таъминлашга кафолат йўқ.

Зубида комсомолнинг навбатдан ташқари ўтадиган съездидан, юқоридаги сингари муаммоларнинг ўз ечимини топишини кутмоқда. Бундан ташқари ишлаб чиқаришда банд бўлган ёшларнинг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, уларнинг манфаатлари учун курашиш бўйича унинг мустақил фикр-мулоҳазаларига эга.

— Шунинг учун ҳам биз уни делегатликка лойиқ деб топдик, — дейди фабрика комсомол қўмитасининг котиби Нодира Иноятова. — Аксари қисмини ёшлар ташкил этадиган корхонада бундай фидойилар айниқса, асқотади. Зубида билан ёнма-ён меҳнат қилаётган Гулчеҳра Абдуқодирова, Ҳанифа Қурбонова, Саодат Абдумаликова, Мавлуда Қаҳҳорова сингари чеварларнинг ҳар бирида ҳам бундай фазилатлар мужассам, десам муболаға қилмайман.

Комсомоллар етакчиси ҳақ гапни айтди. Ёш тикувчиларнинг омилкорлиги, ғайрат-шижоати, фабрика тамғаси учун масъулиятлилик туйғуси туфайли бу ерда қўлга киритилаётган ютуқлар салмоқли бўлаётир.

— Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг биринчи сессияси кун тартибида жумҳурият иқтисодиётининг мустақиллиги масаласи кенг муҳокама қилинди, — дея сўзини давом эттиради съезд делегати З. Султонова. — Дарҳақиқат, янгича иқтисодий шароитда фаолият юритиш ҳар бир ишчидан юқори онглиликни талаб қилади. Зеро, иқтисодиёт соҳасида муайян билимга эга бўлмай туриб, сезиларли ижобий натижага эришиш қийин. Шундай экан, мен ҳамкасбларим қатори иқтисодий билимларимни мустаҳкамлашга ва шу орқали тўла хўжалик ҳисоби, мустақиллик йўлларини уларнинг онгига сингдиришга ҳаракат қиламан. Зеро, «аввал иқтисод, сўнгра сиёсат» иборасининг асл моҳияти ҳам шунда.

...Зубида Москва, съезд сафаридан олдин ҳамкасбларидан, ўзига ишонч билдирган ёшлардан топшириқлар олган. Ҳа, олдинги делегатларга ўхшаб: «Уни олиб кел, буни ола кел», қабилидаги эмас, балки, «биз ёшларга мустақиллик, енгиллик, ғамхўрлик керак» сингари буюртмалар қабул қилган. Уларнинг қандай бажарилишини эса вақт кўрсатади.

Сувонқул РУСТАМ.

ВЛКСМ Марказий Қўмитасида

ОРОЛБЎЙИ ЗОНАСИДА ЮЗАГА КЕЛГАН ВАЗИЯТ ТЎҒРИСИДА

ВЛКСМ Марказий Қўмитаси пленуми қатнашчилари Ўзбекистон ССР Қорақалпоғистон АССР ва Хоразм вилоятида, Қозоғистон ССР Актюбинск ва Қизил Ўрда вилоятларида, Туркманистон ССР Тошҳовуз вилоятида яшаётган комсомоллар, ёшлар ва бутун аҳолининг Орол денгизи қуриши — экологик фожиа натижасида юзага келган вазият муносабати билан умумий ташвишга ҳамдардликларини билдирадилар.

Оролбўйи минглаб аҳоли пунктлари экологик ҳалокати минглаб кишилар тақдири фожиаси зонасига айланиб қолган.

Озиқ-овқат маҳсулотларининг бир қисмини уларда пестицидда, нитрат кўп бўлганлигидан фойдаланиш хавфлидир.

Пленум СССР Олий Кенгаши, СССР Вазирлар Кенгаши, КПСС Марказий Қўмитаси, ВЛКСМ Марказий Қўмитаси ва бошқа жамоат ташкилотлари ҳамда ҳаракатлари томонидан Орол денгизи ноҳиясида экологик ва санитар вазиятни тубдан яхшилаш, унинг ҳавзасидаги сув ва ер ресурсларидан фойдаланиш самарадорлигини ошириш ва муҳофаза қилишни кучайтириш юзасидан кенг комплекс тадбирларни қўллаб-қувватлаб, юзага келган вазиятдан, экологик фожианинг кенг қамровлигидан, вазифалар кўламининг улканлигидан келиб чиқиб, уларни ҳал этишни бутун мамлакат комсомоллари ва ёшлари қўллаб-қувватлаши, унда иштирок этиши зарур деб ҳисоблайди.

Пленум комсомол қўмиталарига, кашшофлар ташкилотларига, ёшлар марказларига ва бошқа ёшларнинг хўжалик ҳисобидаги тузилмаларига:

— Орол денгизини қутқариб қолиш юзасидан ёрдам жамғармаси ташкил этишга кўмак беришга;

— жумҳуриятлар, ўлкалар, вилоятларнинг Оролбўйи ҳудудига жойлашган шаҳар ва ноҳия комсомол қўмиталари билан оталиқ алоқаларини ўрнатишга;

— ўз жумҳуриятларида, ўлкаларида, вилоятларида Оролбўйи музофотидан бўлган болалар, ёш оилалар дам олиши ва даволанишини ташкил этиш учун имкониятларни излаб топишга;

— ҳалокат зонасидан бўлган болаларнинг дам олишлари ва даволанишлари учун Бутуниттифоқ кашшофлар лагерларида қўшимча ўринлар ажратиб бериш имкониятларини излашга;

— СССР Вазирлар Кенгашига, СССР Мудофаа вазирлигига Оролбўйи музофотида ҳарбий объектларни жойлаштириш мақсадга мувофиқлигини қайта кўриб чиқиш тўғрисидаги таклиф билан киришга;

— Оролбўйи болалари ва ўсмирлари учун куч-қувват тўплаш маркази ва кашшофлар лагери қурилиши учун маблағ ажратиш тўғрисида СССР Вазирлар Кенгашига таклиф билан киришга мурожаат этади.

Биз ёшлар ишлари бўйича СССР Олий Кенгаши Қўмитасига, барча халқ депутатларига Орол денгизи ноҳиясида экологик ва санитар шароитни тубдан яхшилаш юзасидан қабул қилинган чора-тадбирларни вазирликлар ва маҳкамалар бажаришини назорат остига олишга мурожаат этамиз.

ВЛКСМ Марказий Қўмитаси пленуми мамлакатнинг барча халқларига, жамоатчилик ташкилотларига Оролбўйи аҳолисига ёрдам кўрсатиш юзасидан куч-ғайратларини бирлаштириш даъвати билан мурожаат этади.

Пленум жаҳоннинг барча ёшлар ташкилотларига Оролни қутқариб қолишда иштирок этиш таклифи билан мурожаат этади.

СССР Олий Советининг сессиясида

ЎЗИНИ КЎРСАТИШ УЧУН ИМКОН БЕРИШ КЕРАК

ТАССНИНГ ПАРЛАМЕНТДАГИ МУХБИРЛАРИ КРЕМЛДАН ХАБАР ҚИЛАДИЛАР

Ёшлар тўғрисида ғамхўрлик қилиш — миллатнинг келажаги ҳақида ўйлаш демакдир. Бу оддий ҳақиқат бўлса ҳам, ҳамма вақт ғоят долзарб бўлиб келган. Ёшларга доир давлат сиёсати бўлиши зарурми, шунга мувофиқ уни тартибга солиб турадиган қонун ҳам керакми — бу ҳақда кўпдан буён баҳс кетмоқда. Мана бугун ана шу баҳс якунловчи босқичга қадам қўйганга ўхшайди. СССР Олий Совети палаталарининг 9 апрелдаги қўшма мажлиси «СССРда ёшларга доир давлат сиёсатининг умумий асослари тўғрисида»ги Қонун лойиҳасининг дастлабки муҳокамаси билан бошланди.

Мажлисни очган СССР Олий Советининг Раиси **А. И. Лукьянов** доклад қилиш учун СССР халқ депутати **В. И. Мироненкога** сўз беради.

ВЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари Қонун лойиҳасини тақдим этар экан, ёшлар орасидаги аҳволнинг мураккаблигини таъкидлади. Ёшлар орасида жиноятчилик, ишсизлик, гиёҳвандлик, ичкиликбозлик кўпайиб бормоқда. Ёшлар каби ижтимоий жиҳатдан фаол группа фақат бунёдкор эмас, балки вайрон қилувчи кучга айланиши мумкин. Пинҳона иқтисодиёт корчалонлари ҳам, миллатчилар ҳам, сиёсий экстремистлар ҳам ҳозир ўз манфаатлари йўлида айни шундан фойдаланмоқдалар.

Ёшлар орасидаги кайфият хатарли тус олиб, «жамиятнинг мен билан ҳисоблашиш ва ўзимни кўрсатиш учун менга имконият бериш истагига ишонмайман» деган чегарага тобора яқинлашиб қолмоқда. Нотиқнинг фикрича, парламент СССРда давлат даражасидаги ёшларга доир сиёсатни қонун билан мустаҳкамлаб, уларга ана шундай имкониятни бериши керак.

Барча ривожланган мамлакатлар ўз вақтида ёшлар исёнини бошидан кечирганлигини, ёшларнинг ғазабнок бақиришларини ва фаннинг сокин овозини эшитишни истамаганликлари жуда қимматга тушганлигини унутмаслик керак. Ёшларга доир сиёсат — жамиятнинг ўтмишда ёш авлод билан муносабатдаги хатолар учун ўзига хос тўловидир.

Жамиятнинг ёшларга муносабатини ҳар бир йўналишда — давлат партия, жамоат ташкилотлари йўналишларида қатъиян ўзгартириш зарур. Қисқа қилиб айтганда, иқтисодий, технологик ва сиёсий жиҳатдан янгиланаётган жамиятда ёшлар таъсир ўтказиш объекти эмас, балки фаолият субъекти, вазифаларни ҳал этиш воситаси эмас, балки тараққиёт мақсади бўлиши лозимлигини тушуниб етиш асосига қурилган мутлақо янги тусдаги сиёсатни, концепцияни ҳаётга тадбиқ эта бошлаш лозим.

Кўпгина одамлар хусусан ёшлар билан давлат ўртасидаги ўзаро муносабатларни тартибга солиб турувчи маҳкамани барпо этишни муаммони ҳал этишнинг йўлларидан бири деб ҳисобламоқдалар. Лекин жамият ҳамма жойда бошқарув структурасини қисқартиришга уринаётган бир пайтда яна бир аппарат тузиш шартми деган савол туғилади. Бу аппаратда ким ишлайди? Комсомолнинг юқори ташкилотларидаги амалдорлар ВЛКСМ ҳақиқатан ҳам кўпгина расмий ва норасмий ташкилотлардан бирига айлангандан кейин шу аппаратга ўтиб ишлашадими?

Депутатларнинг кўпчилиги ёшларга доир давлат сиёсатини шакллантиришни қўллаб-қувватлади. Улар тақдим этилган қонун лойиҳасига жиддий таклифлар киритиб, бир фикрда якдил бўлдилар: келажакни кўзлаётган жамият ёшларга таяниши лозим. Бу фикрни болалар манфаатларининг таниқли ҳимоячиси депутат **А. А. Лиханов** ва ветеранлар ҳамда ногиронлар ишлари юзасидан парламент комитетининг вакили **А. И. Голяков** тасдиқладилар.

Депутатлар қонун лойиҳасини биринчи муҳокамада маъқулладилар. Бу комсомолнинг бўлажак съездига тайёргарлик чоғида муҳим босқичдир.

Парламентнинг ошкоралик ва гражданларнинг ҳуқуқлари, шикоят ва аризалари масалалари комитети номидан унинг раиси **В. К. Фотеев** СССР Олий Совети учинчи сессиясининг кун тартибига СССР Президентининг шаъни ва қадр-қимматини ҳимоя қилиш тўғрисидаги масалани киритишни таклиф қилди. У демократияни ва ошкораликни авайлаб асрашга, инсонпарварлик ва юксак ахлоқий мазмун билан тобора кўпроқ тўлдиришга муҳтож эканлигини таъкидлаб, мамлакатимизда тузилаётган демократия муассасалари, шу жумладан, айниқса СССР Конституцияси ва СССР Президенти ҳам ана шундай авайлаб муносабатда бўлишни тақозо этишини айтди. Шунга қарамай бир қанча кўпчилик олдида сўзланган нутқларда, баъзи матбуот органларида Совет давлатининг олий лавозимдаги кишиси шаънига бирмунча беҳурмат гапларга йўл қўйилди. Шунга асосланиш керакки, СССР Президенти, СССР Конституцияси жамият асосий таянчларининг мустаҳкамлиги ва бузилмаслигининг ўзига хос рамзидир. Уларни давлатимиз рамзи сифатида ҳурмат қилиш — Совет ҳокимиятини ҳурмат қилишдир, ўзимизни ҳурмат қилишдир. Конституция ва Президентнинг обрўсини фақат уларнинг олий мақсадларини тушуниш билангина эмас, совет қонуний кучи билан ҳам ҳимоя қилиш керак. Бир қанча мамлакатларнинг қонунларида ана шундай чоралар кўзда тутилган.

Депутатлар СССР Президентининг шаъни ва қадр-қимматини ҳимоя қилиш тўғрисида қонун лойиҳасини тайёрлаб, уни сессия муҳокамасига киритишни тегишли комитетларга топширишга қарор қилдилар.

Эрталабки мажлиснинг охирида сўзга чиққан **Е. У. Ким** халқ депутатлари гуруҳининг яқинда Литвага қилган сафари якунлари тўғрисида сўзлаб берди. Парламент аъзолари ахборотни маълумот учун қабул қилдилар.

Р. Н. Нишонов раислигида ўтган кечки мажлисда депутатлар «СССРда маҳаллий ўзини ўзи бошқариш ва маҳаллий хўжаликнинг умумий асослари тўғрисида»ги қонун лойиҳасини кўриб чиқишга қайтдилар. Маҳаллий Советлар ушбу ҳужжатни сабрсизлик билан кутишмоқда. Чунки бу ҳужжат уларнинг реал ҳокимияти ҳуқуқий ва иқтисодий негизини яратиб, маҳаллий Советлар тўла куч билан иш бошлашига имкон беради.

Лойиҳанинг қонунга айланиш учун босиб ўтган узоқ йўлини қисқача эслатиб ўтмоқчимиз. Олий Совет иккинчи Сессиясининг қарори билан умумхалқ муҳокамасига қўйилган қонун лойиҳасига тўрт ой ичида деярли ўн мингта турли фикрлар, мулоҳазалар ва таклифлар айтилди. Март ойининг охирида, ҳозирги сессияда лойиҳа асосан иккинчи муҳокамада маъқуллангач, парламентнинг халқ депутатлари Советларининг иши, бошқариш ва ўз-ўзини бошқаришни ривожлантириш масалалари, қонунчилик, иқтисодий ислоҳот масалалари комитетлари, план ва бюджет-молия комиссияси бошқа комитетлар ва комиссиялар, СССР ҳукуматининг вакиллари билан биргаликда уни турли позициялардан туриб пухталаштирдилар.

Шу факт ҳам ана шу ҳужжатнинг пухталигидан далолат берадики, қонуннинг ҳар бир бўлими узоқ батафсил муҳокама қилингандан кейин ажойиб ҳисоб билан қабул қилинди. Фақат икки депутат қарши овоз берди, уч депутат бетараф қолди. Қонун эълон қилинган кундан бошлаб кучга киради, ундаги шу йилнинг 1 июлидан ва келгуси йилнинг 1 январидан кучга кирадиган бир қанча моддалар ва бандлар бундан мустасно.

Парламент ҳафтасининг дастлабки кунига якун ясаб айтиш мумкинки, у «душанба кунига хос қийин» бўлмади, аксинча самарали бўлди. Иккала қонун лойиҳаси улар турлича бўлишига қарамай, муҳим умумий йўналишга эга: ташаббус кўрсатиш, ўзини кўрсатиш учун имкон бериш ана шу йўналишдир.

Л. ЕРМАКОВА,
С. ЖАРКОВ,
В. ЗЕНЬКОВИЧ,
В. ОЛЕЙНИЧЕНКО.

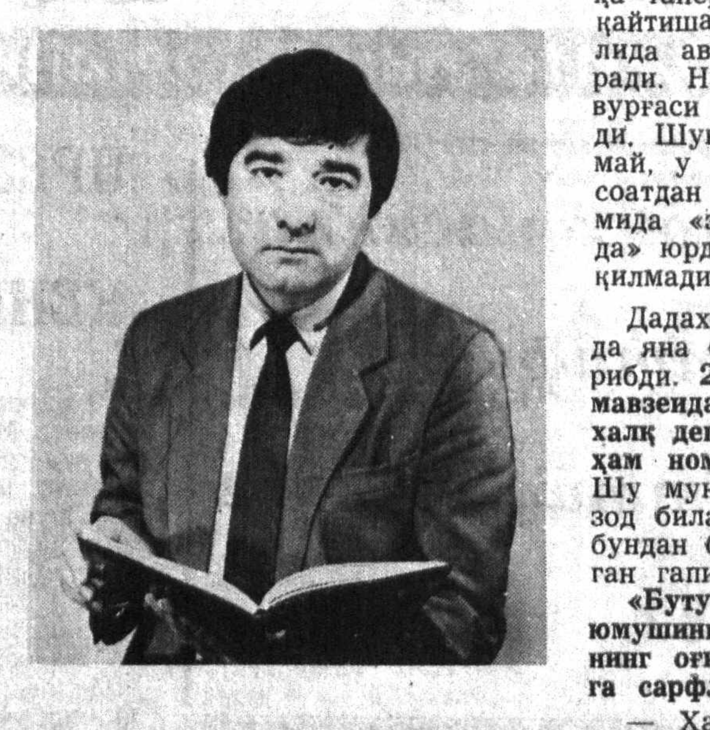
«Ўз сўзимда қоламан»

«...Агар ўзингизда қайта қуриш ишига ишонч, куч-ғайрат сезсангиз, ҳаётимизда бўлаётган инқилобий жараёнлардан четда, шунчаки томошабин бўлиб туришни истамасангиз, ўзингизни курашга чорлайсиз. Энг муҳими, оддий халқ ичидан чиқиб, шу халққа хизмат қилишни хаёлласангиз, жамиятимизнинг демократик келажагига аввало ўзингиз ишониб, бошқаларни ҳам ишонтира олсангиз, шунинг ўзи ҳақиқий муваффақият...»

Ўзбекистон телевидениесининг махсус мухбири, иқтидорли, жонкуяр журналист Дадахон Ёқубов бу сўзларни айтганига бир йилу икки ой бўлаяпти. («Эътиқодли бўлайлик», «Ёш ленинчи», 16 февраль 1989 йил). Ўшанда Д. Ёқубов СССР халқ депутатлигига ўз номзодини кўрсатган эди. Унга депутат бўлиш насиб этмади, яъни омад кулиб боқмади. Аммо Ўзбекистонда Дадахон Ёқубов, ишонч билан айтиш мумкинки, ҳатто бир гуруҳ депутатлар эплолмайдиган ишларни амалга оширди (депутат бўлмаса ҳам). У ўша вақтларда ишлаб чиққан «Ижтимоий адолат ва саҳоват» деб номланган кенг қамровли ҳаракатномасини узлуксиз амалга ошириб келмоқда.

Биз Ўзбекистон телевидениеси орқали шу йилнинг 21-22 март кунлари бир кечаю кундуз томоша қилган «Наврўз» хайрия узлуксиз кўрсатувининг ташкилотчиси ва асосий муаллифи ҳам Дадахон Ёқубовдир. Ҳозир хайрия жамғармасига ўтказилган маблағ олти миллион сўмдан ошиб кетди.

Аслида гап пулда эмас. «Наврўз» хайрия узлуксиз кўрсатуви халқимизнинг нақадар олийҳиммат, сахий эканлигини яна бир бор исботлади. Қолаверса, ўзбек халқи шаънига отилган тошларни чилпарчин қилди. Шаънимизга шаън, ғуруримизга ғурур қўшди. Бу хайрли ишлар ҳақида Ўзбекистон ССР президенти И. Каримов шу йил 27 март куни матбуот ходимлари билан учрашувда анча илиқ сўзлар айтди. Бу Дадахон Ёқубовнинг ташаббусига берилган баҳо ҳамдир.

Улкан синовларга тўлиб тошган ҳозирги даврда эл тилига, дилига тушиш жуда қийин. Ҳеч иш қилмаган одамни халқ ўзидан ўзи суявермайди. Д. Ёқубовни эса бугунги кунда халқимиз орасида кўплар фидойи инсон сифатида яхши билишади.

Иттифоқо бир воқеа ёдимга тушди. Айрим вилоятларни, ноҳияларни бир бирига қўшиш бошланган кезлар эди ўшанда. Фарғона вилоятидаги Ёзёвон ноҳияси билан Охунбобоев ноҳияси ҳам бирлаштирилганди. Бунинг оқибатида халқ ва давлатга 31 миллион сўм зарар етганди. Дадахон Ёқубов ўз сайловчилари билан учрашувда ана шу ҳақида гапирганида уни маҳаллийчиликда айбловчилар ҳам топилди. Ҳатто «Ферганская правда» рўзномасининг мухбири Е. Маматова танқидий мақола ҳам ёзди. Д. Ёқубовни терговлар бошланди.

Бугун эса қўшилган вилоят ва ноҳиялар бир-биридан ажратилди. Демак, ўша «бирлаштириш» сиёсати нотўғри бўлган экан. Д. Ёқубов ҳақ бўлиб чиқди.

Журналист меҳнати кончилар меҳнатидек оғир. Кончилар ер остидан бойлик қазиб олишади. Журналистлар эса халқ орасидан маънавий бойлик, яъни ҳақиқий инсонларни излаб топишади. Бундан ташқари одамларнинг қувонч ва ташвишларини ўрганишади, дард-ҳасратларини тинглашади. Улар қандай бўлмасин ёрдам қўлини чўзишга интилишади. Бунинг учун улар юртма-юрт, элма-эл бетиним юришлари керак бўлади. Д. Ёқубов ана шундай ижодкорлардан.

Яна бир воқеа. Ўша биз мижжа қоқмай бир кечакундуз томоша қилган «Наврўз» хайрия узлуксиз кўрсатувидан аввал Д. Ёқубов ана шу кўрсатув учун лавҳа тайёрлаб Наманганданқайтишаётганда, Чортоқ йўлида авария ҳалокатига учради. Натижада унинг қовурғаси жиддий шикастланди. Шундай бўлишига қарамай, у Тошкентга келиб 25 соатдан оширроқ вақт давомида «зангори экран» ичида юрди. Дардини ошкор қилмади.

Дадахон Ёқубовнинг олдида яна бир улкан синов турибди. **249-Чортоқ сайлов мавзеидан Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига унинг ҳам номзоди кўрсатилган.** Шу муносабат сабаб номзод билан учрашдим. Унга бундан бир йил олдин айтган гапини эслатдим:

«Бутун ҳаётимни одамлар юмушини бажаришга, уларнинг оғирини енгил қилишга сарфлайман».

— Ҳа, ўз сўзимда содиқ қоламан, — дея жавоб қилди у. — Ўшанда айтганимдай, ҳоҳ ғалаба бўлсин, ҳоҳ мағлубият, барибир ҳақиқий демократия сари, халқимизнинг фаровонлиги, юртимизнинг тинчлиги учун курашавераман.

Бу катта минбарлардан туриб айтилган баландпарвоз гаплар эмас. Балки номзод қалбидаги абадий битиклар.

Номзод билан
Ҳайдар АКБАР
таништирди.

Бизнинг номзодлар

У депутат бўлса

Эл топиб айтган. «Бўлмаганга бўлишма!» Барибир кун келиб, у аслига қайтади. Ўзида йўқдан кўнглини тўқ қилиш ноўрин. Чунки ҳар нарсани уддалаб кетавериш, қойиллатиш унчамунча одамларга ҳам насиб этавермайди. Халқнинг ишончли вакиллари, элнинг ҳам узоқларга етмаган овози — ноиблар ҳақида шундай ўйласак хато қилмаймиз.

Мен бу йигит тўғрисида авваллари сиртдан эшитиб юрардим. Очиғи, у билан учрашиш нияти ҳам йўқ эмасди.

Ўшанда байналмилал жангчилар уюшмаси тузиш борасида хатти-ҳаракатлар бошланганини, буни нечоғлик ижобий ҳал бўлиши номаълум кезлар ташаббус кўрсатиб елиб югурган йигитлардан бири Шароф эди.

Шу йилнинг февралида у редакцияга келди. Эълон олиб келган экан. Байналмилал жангчилар уюшмасининг «Хайрия» концерти бўлармиш...

— Уюшма раисининг муовиниман, — деганди у.

— Бир амаллаб эълонни газетада чиқармасангизлар бўлмайди.

Шу-шу Шароф чиқиб кетди. Куйиб-пишиб ўзини ўтга-сувга урадиган, бошлаганини охирлатмай тинчимаслигидан куюнчак йигит эканлигини англаган эдик. Ёш бўлса-да, нечоғлик хайрли ишга қўл урганини қийинқистовли вазият не-не идоралар эшигини чертишга бел боғлаганини ҳис қилдик.

Шароф ҳам йигирмада «кексайган»лардан. Афғон уруши — XX аср қалтис сиёсати чархлаган тиғда қалби тилинганлардан. Ҳаётни севади. Одамларга меҳрибон. «Элим учун ёнсам» дейди. У ёқларда бошидан кечирганлари олдида бугунги ташвишларни «ҳолва» деб билади. Шу боис дарё ортидан яримжон бўлиб қайтганлар кўксига таянч бўлиш, кўнглига таскин бериш илинжида. Сафимизни тўлдириб, давримизни кулдириб юриш насиб қилмаган жўраларимиз ота-оналари қаддига суянч бўлиш савоблардан-савоб. Ҳа, бу хайрли ишни номзод бош-қош бўлган уюшма елкалаган.

— **Сизнинг кейинги фаолиятингиз фақат Уюшма иши билан боғлиқми?**

— Очиғи, уюшмага тааллуқли юмушларнинг кўпини шундоғам бажарсак, бўлаверади. Бошқа кўнглимга туккан ташвишларим бор.

Шарофнинг ҳам мўлжаллагани чакки эмас: а) шаҳар миқёсида ёшлар билан ишлашга бағишланган кенг сиёсий қўлланма яратиш; б) армияда хизмат қилаётган юртдошларимизнинг ҳаётини назорат қилиш ҳуқуқига эга жамоа системасини тузиш; в) халқ манфаатига бюрократларча лоқайдлик билан қарашга, қонунчиликни эътиборга олмаслик кўникмасига қарши туриш...

— Шароф, собиқ «афғон» сифатида, Ватанимизда хизмат қилаётган элдошларимизнинг афғондагидан кам кўргуликларга дуч келмаётганини кўриббилиб турибмиз...

— Ёмон бўлаяпти. Ачинарли ҳол. Афғонда ўлсанг, гарчанд беҳуда бўлса-да «урушда шаҳид кетган» ҳисобланасан. Бироқ, шундай тинчгина жойда... Бу хўрлик. Қабиҳлик... Менимча армияда маънавий аҳволни яхшилаш зарур. Қайта қуриш ҳарбий соҳада шундагина ўзини оқлаган бўлади. Интизомсиз армияни «халқники» деб бўладими?

— Сизнингча армиядаги ҳозирги «талотум»ларга чек қўйишнинг қандай йўлини излаш зарур?

— Фикримча, ҳарбий хизматни (армияни) мажбурий ҳолатдан хоҳиш билан хизмат ўтайдиган армияга айлантириш лозим...

Ҳа, Шароф Сафаровни 119-сайлов мавзеидан Тошкент шаҳар Совети депутатлигига номзоди бежиз кўрсатилмаганлигига ишондим. Унинг қалбидаги оғриқлар эл дардидир.

Элсевар йигит, хайрли ишлар остонасида бир жаҳон ташвишлар билан турибди.

Қўчқор НОРҚОБИЛ,
ТошДУ толиби.

Иқтисодий ислоҳот: хўжалик ҳисоби амалда

САҲРО КЕНГ...

Уйлари ҳам, фуқаросининг кўнгли ҳам тор шаҳардан чиқиб кенг, ҳудудсиз саҳрога, дейлик Қашқадарё чўлига бориб қолсангиз қандай ҳолатга тушасиз? Тайёра ҳали ерга қўнмай туриб, олачипор булутлар бағридан пастлаб бораётган лаҳзаларнинг ўзиёқ руҳингизни қоплаб олган шаҳар зирҳини емира бошлайди. Чунки пастда... пастда тайёра баробарида чирпираб айланаётган кенг, беғараз саҳрони кўрасиз, ҳа, айнан беғараз, беминнат саҳро, бу кенглик қаршисида сиз дунё одамларининг бор ғаразу миннатини унутасиз, даҳрнинг бори гуноҳларини кечиришга шай олижаноб инсон сифатида тайёра зинапоясидан ерга қадам қўясиз. Ерда... ўзгача ҳаво, тоза бир насим, гўёки сиз тушган тайёра билан бирга кўклам ҳам кўкдан ерга қўнгандай. «Кетайлик, — дейсиз, — саҳрога кетайлик».

Демак, саҳро...

Хаёлда тўрт сатр шеър замин янглиғ гир-гир айланади:

Аввал гуллар экинг инсон руҳига,
Дилларга келтиринг дарёни,
Юракларда боғлар бунёд этиб,
Кейин обод қилинг дунёни.

Саҳро ҳақидаги, «гулистонга айланган чўлистон» ҳақидаги бор ҳақиқат ҳам бугун аён бўлди: биз чўлларни обод қилмадик, бор-йўғи пахта ва наридан-бери қовун-тарвуз экишга мослаштирдик, холос. Лекин, истаймизми йўқми, чўлда бугун одамлар яшаяпти, ва бу одамларнинг ҳар бирининг ўз дарди, ғам-андуҳи, яхши ва ёмон куни бор. Бироқ, барибир, саҳро ўз кенглиги билан саҳро, бунда темир-бетон биноларга тўқнашавериб бетондан фарқи қолмаган кўзларингизга нур айланади, вужудда куртаклар бўртаётгандай бир ажиб ҳолатларга банди бўласиз.

Саҳро одамининг кўнгли ўзи бир дунё, кенг, чексиз бир дунё, унга бировлар отган тошлар бу чексизликда кўринмай кетади. Тўғрироғи, кенг кўнгил бундай майда-чуйда тошларга эътибор ҳам бермайди.

Хуллас, гурунгимиз шу ҳақда, яъни кенг кўнгил ҳақида, кенг кўнгилли инсон ҳақида.

...Бу одам ойни узиб ерга қўндирган эмас ёки ўчоғига тезак, ўтин ёқаётган бутун бошли элнинг уйларига «табиий газ ўтказиб бераман» деб ваъда ҳам қилмаган, бунга қурби ҳам етмайди. Бу одам оддий одам — давлат хўжалиги директори (бу ҳам мартаба эмас — меҳнату асаб, ададсиз кўнгилхираликлару ташвиш-таҳликалар мажмуи), бундан ташқари ўз рўзғори, бола-чақаси бор, уларнинг эса ўз навбатида тўйи бор, келажаги бор, яна бир томонда асабийлашишлар натижасида безовта қила бошлаган соғлиқ бор, директор бўлгандан кейин юқори расмий идоралардан ташқари «аппарат» деган норасмий идоралар бор, улар билан талашиб-тортишиш деган гаплар бор — хуллас шуларнинг ҳаммасини ўйлаш керак, қийналиш керак, югуриш керак. Меҳнатнинг ичида юрган одам борки, ҳали унинг мушкули осон бўлган эмас, Амир ака Тўраев меҳнатнинг ичида. Унинг фан номзоди эканини ҳам саҳродан жўнаш олдидан билдик. Шунда ҳам, «Э, шунақа бир иш бўлувди-да» деб қўя қолди.

Энди шунча таърифу тавсиф нимага деган ҳақли савол туғилмоғи муқаррар. Биз хўжалик директори Амир Тўраев ҳақида достон айтмоқчи эмасмиз, муддаомиз бор-йўғи Қашқадарёда шундоқ бир одам борлиги, унинг мақсад-интилишлари, ўйлари ва кўнглидаги гапларни кўпчиликка билдириш, холос.

....Нишон ноҳиясидаги 33-Беруний номидаги давлат хўжалиги. 1985 йилда тузилган. Бор-йўғи беш йил бўлибди. Хўжаликнинг 4500 фуқароси бор. Асосан пахтачилик билан шуғулланади. Шунингдек, давлатга сабзавот, гўшт, сут ва қоракўл тери топширади. «Давлатга... топширади» деган тушунчанинг мавҳумлигини бугун ҳаммамиз биламиз. Директор ушбу мавҳумликка аниқлик киритиш ҳақида ҳам кўп бош қотиради. Яъни, «муайян олди-сотди амалга оширилса яхши бўларди» дейди. Бироқ бу ниятлигича қолиб кетмоқда, давлат миқёсидаги ҳужжатлар эса ҳали қай бир кабинетларда ҳаракатсиз ётибди.

«Хўжаликнинг кўрсаткичлари қани?» дегувчилар учун ҳам жиндай маълумот берамиз. Хўжалик деҳқонлари ўтган йили олти минг ўрнига саккиз минг 250 тонна пахта топширдилар. Тўқсон саккиз фоиз ҳосил машиналарда биринчи теримдаёқ териб олинди. Ажойиби шундаки, бирор-бир пайкалга дефолиантлар сепилмади, хўжалик тўрт миллион сўм соф фойда олди, ишчиларга тўланган қўшимча ҳақ икки миллион 800 минг сўмни ташкил этди. Булар рақамлар, холос. Рақамлар ортидаги меҳнат эса ўз-ўзидан маълум.

— Қани энди, ўзимиз етиштирган пахтани ўзимиз валютага сота олсак, — дея армон қилади Амир ака. — Қани энди, жонкуяр деҳқонларимиз Америка, Парижларни бемалол айланиб келса, ҳақиқий, ҳалол миллионерларимиз бўлса-ю, уларнинг ўз дўконлари, ўзларининг, кичик-кичик ғишт заводлари, ёғоч, тахта тайёрлайдиган корхоналари бўлса... Ҳозир жумҳуриятимизда деҳқонларга қарсиллатиб ер бериляпти, бироқ уй-жой қуриш учун ҳеч вақо йўқ. Ёғочни топсанг, ғишт йўқ, эшикни топсанг, тахта йўқ. Мен ҳар бир хўжаликнинг мустақил бўлиши тарафдориман. Манфаатдорлик катта бўлса, тепада ҳисобот сўрайдиган ҳар хил идораларга ҳожат ҳам қолмайди. Бу — менинг идеалим.

Ҳа, у айнан шундай — менинг идеалим деб айтди. Бу сўзларда биз ёшликка хос шиддату, тоймас саркашликни илғадик. Ва яна саркашликдан ташқари ўз кўнгил мақсадига сидқидилдан берилган, шунга ишонадиган қатъиятли бир инсонни кўрдик. Бундай одамлар бугунги кунда ҳар соҳада керак, энг муҳими — жамиятга, жамиятда яшайдиган эл учун керак. Энг ёмони — бундай куюнчакларга ҳалал бераётган тўсиқлар бордиркм, расмий тилда бу ҳолат «маъмурий тўрачилик аппарати» дейилади ва бу «аппарат»нинг механизмлари, минг афсуски, ҳали ҳануз муваффақият билан ишламоқда...

Сайлов хусусидаги шов-шувлару, бақириқ-чақириқлар тошқини тиниб, паст-баланд гап-сўзлар ортда қолган бўлса-да, бир воқеани эслатиб ўтмоқни жоиз деб билдик. Ниятларини, эл дардини амалга оширишда нафи тегар деб Амир Тўраев ҳам ўз номзодини жумҳурият халқ депутатлигига кўрсатмоқчи бўлди. Халқ тўпланди. «Қўлингиздан нима иш келишини билмоғимиз керак, — дейишди. — Шунинг учун аввал бир мушкулимизни осон қилиш билан ўзингизни кўрсатинг, яъни машинаси борлар бензин қуйиш учун худди Қаршига бориб овора бўлмаслиги учун хўжаликда бензин қуйиш пункти ташкил қилиб беринг».

Халқ айтганидай бўлди. Бензин қуйиш пункти очилди. Лекин, буни қарангки, муқобил номзодликка даъвогар ноҳия фирқа қўмитаси котиби ушбу пунктни ёптирди. Котиб сайловчилар билан учрашув ўтказган участкаларда (масалан, 5-Наврўз участкасида) муқобил номзод билан учрашувлар тақиқланди, ёки ҳалал берилди. Эртага сайлов деган куни котиб негадир кечаси соат 12 да барча давлат хўжаликлари директорлари-ю фирқа котибларини идорасига чақиртирди... Алламаҳалгача йиғин бўлди.

Хуллас, эртасига 225-сайлов округидан Амир Тўраевнинг номзоди ўтмаслиги учун «аппарат» бор маҳоратини ишга солди, механизм яна муваффақият билан ишлади...

Хуллас, Амир Тўраев етарли овоз ололмади, бир кун олдин жумҳурият телевидениеси орқали мухбирнинг «Мабодо номзодингиз ўтмаса нима қиласиз?» деган саволига «Мен ўз идеалларимга ишонаман!» дея жавоб берган директорнинг халқ олдидаги ваколати номзоди ўтган-ўтмагани билан ўлчанмайди. Энг муҳими, депутат бўлиб халқини унутган, бўлолмаса янада қаттиқроқ унутгувчи вакиллардан асрасин.

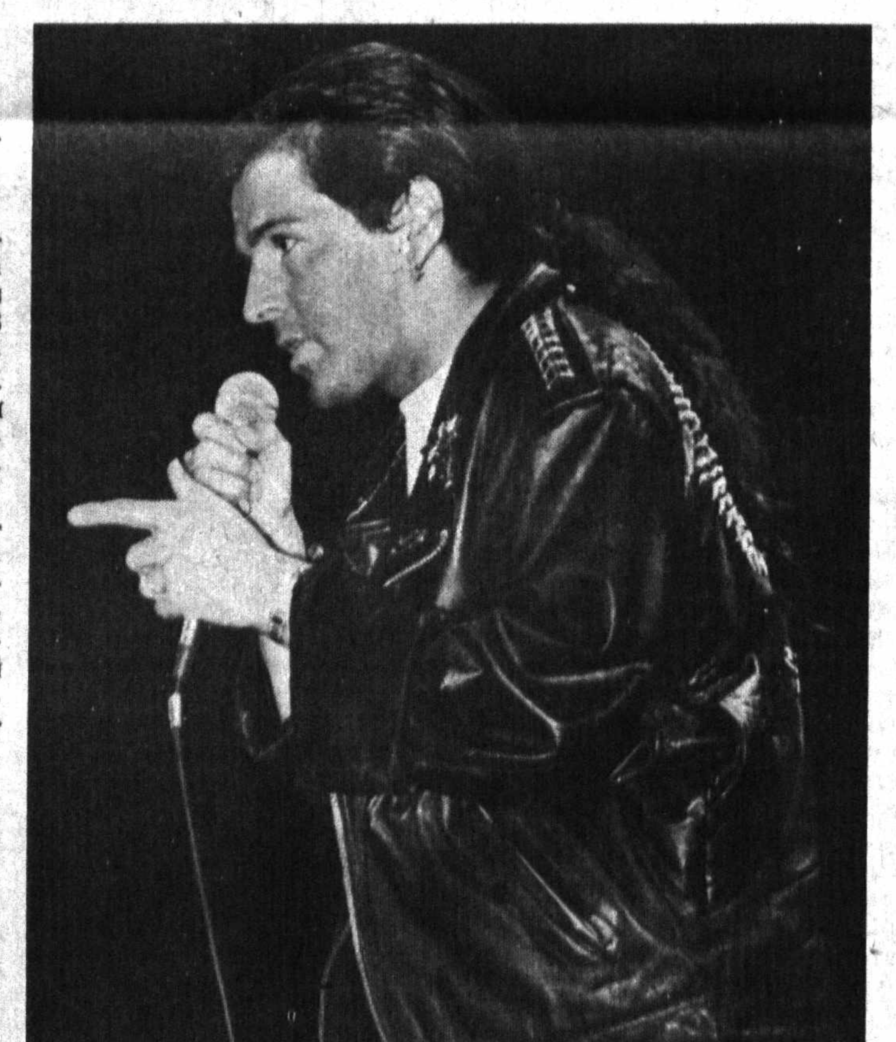
ЭНДИ БУЁҒИ кўклам. Экинтекин. Далаларда ғимир-ғимир. Ҳақиқий меҳнат палласида барча гина-кудуратлар унутилади. Бизни бу одамнинг иши, ўзи, эл билан муносабати қизиқтирганди, мана, кўрдик, эшитдик, билдик ва билганимизни баҳоли қудрат айтдик. Яна нима деймиз? Шундай инсонлар кўпайсин деймиз-да...

С. САИДОВ.

Бепоён менинг Ватаним

Москвадаги «Олимпия» стадионида машҳур эстрада қўшиқчиси, Ғарбий германиялик Томас Андерс концерт берди. Эстрада мухлислари уни «Модерн Токинг» ансамбли аъзоси сифатида яхши билишарди. Энди бўлса Томас якка ҳолда концертлар бермоқда.

Суратда: Қўшиқчи — Томас Андерс.

* * *

Анъана бўйича Польшада ўтказилган халқ оғзаки ижоди Бутуниттифоқ фестивалида Грузия касаба союзлари маданият уйининг «Нино» хотин-қизлар хореография халқ ансамбли иккинчи марта лауреат бўлди.

Ансамблнинг ташкил этилганига 3 йил бўлди. Унга Грузия халқ артисти Манана Абазадзе бошчилик қилади.

СУРАТДА: «Нино» ижросида «Садарбазо» рақси.

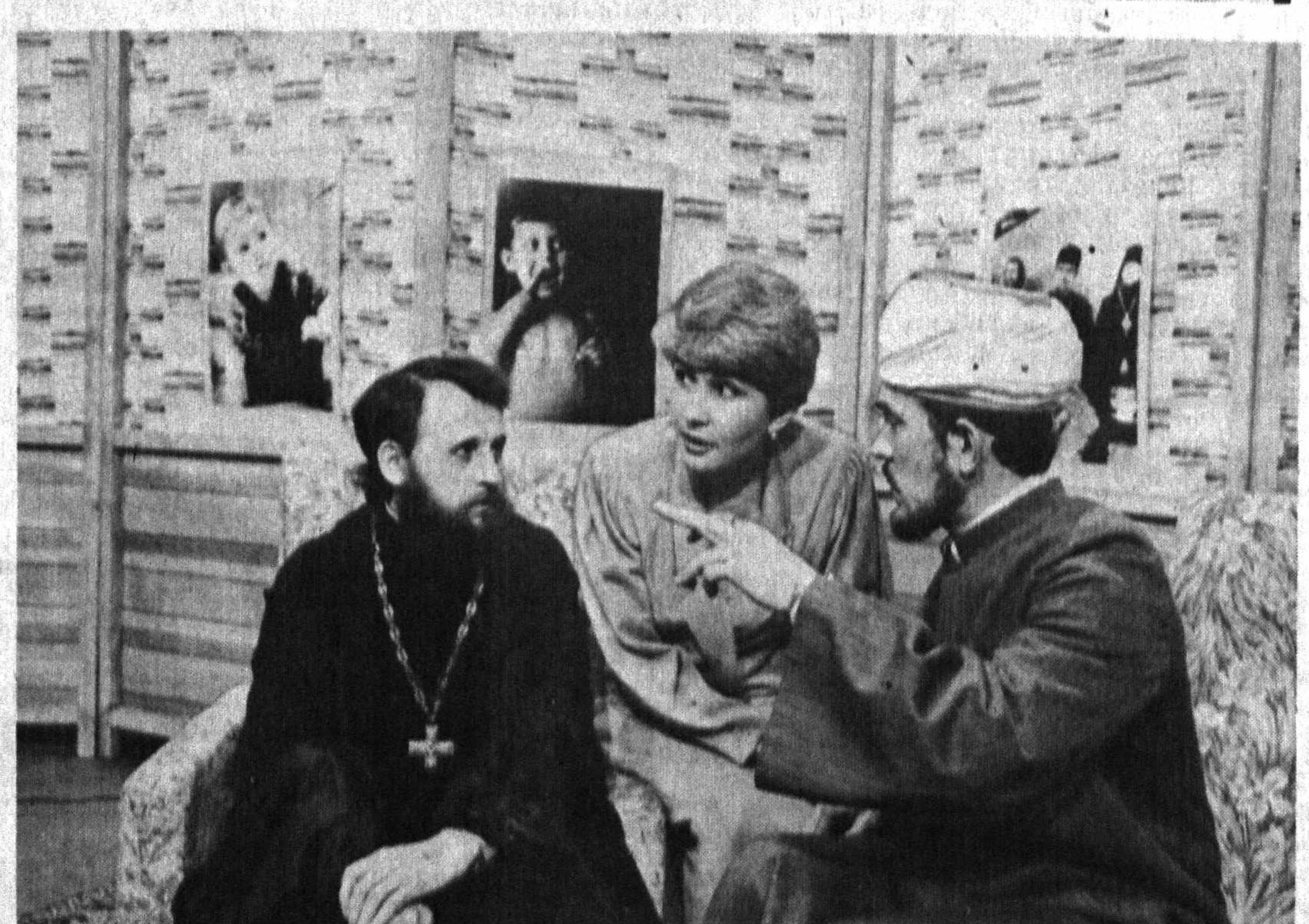
* * *

Қозон. Татаристон жумҳуриятида 7 болалар уйи ва мактаб интернати, 2 ақли заиф болалар мактаби, 6 гаранг ва кўр-соқовлар мактаби фаолият кўрсатади. Она-оталари қўлида ҳам ўн икки минг ногирон бола тарбияланади. Хўш, уларга қандай ёрдам бериш мумкин?

Жумҳурият Давлат телевиденнесининг ходимлари, Хайрия — телепойгаси ўтказиш ташаббуси билан чиқишди. Уларнинг ташаббусини телетомошабинлар қай даражада қўллаб-қувватлашганини эса, тушган маблағ белгилаб берди (пастдаги сурат).

Хайрия фондига 600 минг сўмдан ортиқ пул, 40 минг валюта ва 14 минг дона ҳар хил совғалар тушди.

Суратда: бу хайрли ишдан диндорлар ҳам четда туришмади.

ТАСС суратлари.

ОРОЛБЎЙИ СОҒЛОМЛАШТИРИШ ФОНДИГА

Ўзбекистон ССР Қурилиш нозирлигига қарашли 166-қурилиш трестининг 1-бошқармасида ва 26-автобазасида бўлиб ўтган касаба союз йиғилишларининг қатнашчилари мамлакат меҳнат жамоаларининг В. И. Ленин туғилган куннинг 120 йиллигига 21 апрель куни Бутуниттифоқ шанбалигини ўтказиш тўғрисидаги ташаббусини муҳокама қилиб, «Бу ташаббусни қўллаб-қувватлаймиз», деган қарорга келдилар.

Маълумки, ўша куни қилинган иш эвазига бериладиган пул бошланғич касаба союз ташкилотларининг ҳисобига ўтказилади. Келгусида бу маблағдан қандай фойдаланилиши чекланмайди. Маблағлар хайрия мақсадларига, кам даромадли оилаларга ёрдам беришга, соғломлаштириш иншоотларининг моддий базасини ривожлантиришга сарфланиши мумкин.

— Биз жамоага энг кўп ёрдам бериш учун маблағни қайси мақсадлар учун ишлатиш масаласини шанбаликдан кейин муҳокама қиламиз, — дейди 1-қурилиш бошқармаси касаба союз қўмитасининг аъзоси С. Содиқова. — Тўғри, ҳозирнинг ўзидаёқ бу маблағни аввало ишчиларни соғломлаштиришга, яъни йўлланмалар сотиб олиш учун сарфлаш тўғрисида таклиф бор. Чунки қурувчилар турли-туман касалликларга жуда кўп чалиниб турадилар: улар ёзда саратон қуёши остида, қишда қаҳратон совуқда ишлайдилар. Касаба союз қўмитасининг маблағи эса эҳтиёжни тўла-тўкис қондира олмайди.

Бироқ ташаббус ишчи жамоаларида ёппасига қўллаб-қувватланганлигининг сабаби шундагина эмас. Ўзбекистон касаба союзлари кенгашининг президиуми шанбалик ўтказиш тўғрисидаги таклифни маъқуллаш ва қўллаб-қувватлаш билан бирга бошланғич ташкилотларга мурожаат этиб шу куни ишлаб топилган пулнинг 10 фоизини Қорақалпоғистон касаба союзлари кенгашининг Нукус уй-жой-социал банкидаги 000695465 — ҳисобига ўтказишни илтимос қилди.

— Шу тариқа Ўзбекистон касаба союзлари кенгаши бизнинг неча марталаб қилган илтимосларимизга жавоб берди, — дейди буни изоҳлаб Қорақалпоғистон касаба союзлари кенгашининг котиби В. С. Ганькина. — Регионимиздаги экология вазияти яхшиланмаяпти, аҳолининг касалланиш даражаси юқори. Меҳнаткашларни соғломлаштириш учун йил сайин тобора кўпроқ маблағ керак бўлмоқда. Йўлланмалар сотиб олиш ҳам, санаторий - профилакторийлар қуриш ҳам, бошқа кўп ишлар ҳам шу жумлага киради.

Тўғри, ҳозир Ўзбекистон касаба союзлари кенгаши ҳам, биз ҳам бирон бир кимсанинг зиммасига ишлаб топилган пулни бизнинг ҳисобимизга ўтказиш мажбуриятини юклатишга ҳаққимиз йўқ. Аммо биз ялпи мададкорликка умид қиламиз, Ўзбекистон барча вилоятларининг касаба союзлари бизнинг илтижомизга қулоқ солиб, бошига кулфат тушган халққа инсонпарварлик ва меҳр-мурувват кўрсатади, деб умид қиламиз.

В. ТРОИЦКИЙ,
ЎзТАГ мухбири.

Жумҳурият янгиликлари

МОСКВА районидаги Октябрь 60 йиллиги номли колхоздан Мутолибжон Нуриддинов бошлиқ бригада ижарачилари тажрибали деҳқонлар билан маслаҳатлашиб, одатдагидан барвақт чигит экишга киришдилар. Улар ўзларига бириктирилган 88 гектар майдонга тезпишар «Қирғизистон-3» нав чигитини экишмоқда. Чигит нам пушталарга қадалмоқда.

— Бундай усул тупроқнинг яхшироқ исишига, пахтакорларга эса экиш бошланмасданоқ пайдо бўладиган ва енгил мола бостириш билан тугайдиган бегона ўтларга қарши самарали кураш олиб боришга кўмаклашади, — дейди колхоз раиси Муҳаммаджон Йўлдошев.

Шунинг учун ҳам колхоз ижарачилари оқсоқолларнинг маслаҳатига кўра 730 гектар пахта майдонида экишнинг ана шу усулидан фойдаланишмоқда. Экиш ишларини 20 апрелгача тугатиш мўлжалланмоқда.

* * *

ҚАШҚАДАРЁДАГИ Карл Маркс номли совхоз деҳқонлари маржумак (гречиха)ни бир текисда ундириб олдилар. Улар бу жойлар учун янги бўлган ана шу экиннинг уруғини 200 гектар майдонга сочдилар. Уруғликни Куйбишев областининг хўжаликларидан сотиб олдилар.

Бу йил хўжаликда кенг миқёсли тажриба ўтказишга қарор қилинди. Илгари маржумакни Шаҳрисабз районининг тоғ ёнбағирлари зонасида кичик-кичик участкаларда етиштириб кўришган эди. Натижа ёмон бўлмади, лекин ташаббус ташкилий ишкалликлар туфайли кенг оммалашмади.

Карл Маркс номли совхозда эса бу муаммони ҳал қилишди. Тупроққа ўта сара уруғлик экилди. Ажратилган майдонларнинг учдан бир қисмида маржумакнинг ўзи, қолган қисмида эса беда билан қўшиб экилди — бу ердан уруғлик ҳам, емхашак ҳам олинади. Куйбишевда ўрим-йиғим техникасига буюртма берилди. Деҳқонлар ҳар гектардан камида 25 центнер маржумак олишни мўлжалламоқдалар.

* * *

БУ ЙИЛ мева ва сабзавотларни қайта ишлаш мавсуми тиғиз бўлиши кутилмоқда — қўшимча ер участкалари олиниши муносабати билан хўл мева, сабзавот, полиз маҳсулотлари етиштириш кўпаяди. Шунинг учун ҳам Хоразм консервачилари корхонани ремонт қилиш, таъмирлаш, кенгайтириш ва янгиларини қуриш ишларини олдиндан бошлаб юбордилар.

Консерваланадиган маҳсулот сифатини яхшилаш ҳам мўлжалланмоқда. Агар аввалги йилларда колхоз ва совхозлар заводга паст сифатли хом ашё етказиб бериб, яхшиларини бозорга элтишган бўлса, энди бундай иш яроқсиз бўлиб қолади. Чунки шахсий боғ ва полизлар майдони икки баравар кенгайди. Қайта ишлаш корхоналарининг қувватларини эса ана шундай даражада ошира олмадилар. Шунинг учун ҳам маҳсулот мўл-кўл бўлганида консервачилар уни танлаб оладилар, маҳсулот топширувчи хўжаликлар эса мева ва сабзавот сифатини сақлаб қолиш тўғрисида ҳам кўпроқ ғамхўрлик қиладиган бўладилар. Бунинг устига консервачиларнинг ўзлари энди вилоят агросаноат уюшмаси воситачилигисиз маҳсулот етказиб берувчилар билан шартнома тузмоқдалар. Россия, Белоруссиядаги истеъмолчилар билан ва бошқа шериклар билан ҳам шартномалар тузилмоқда. Маҳсулот олувчилар бунинг эвазига ёғоч-тахта, гўшт, картошка, турли хил моллар беришади.

(ЎзТАГ).

МАДАМИНБЕКНИНГ РАФИҚАСИ

ёки марғилонлик Саодатхон ая Абдураззоқова хотираларидан

Биз Саодатхон аяни узоқ қидирдик. Кимдан сўрамайлик — ундай аёл яшамаса керак бу ерда, дея елка қисишади. Чангалчи маҳалласининг ҳар бир кўчасига бош суқдик. Ноилож, қайтишга қарор қилдик. Лекин «Байналмилал» кўчасида ишимиз юришгандек бўлди.

— Ҳа, Мадаминбек босмачи яшаган уй бор маҳалламизда, — дея 60 ёшлардаги пистафуруш аёл сўз очиб қолди. Қисқагина суҳбатдан сўнг бизни анчадан буён қизиқтириб келаётган 11-уйга ва унинг соҳибаси — Саодатхон ая Абдураззоқова истиқболига шошилдик. Бир томони далага ва бир томони шаҳарга юз тутган маҳалла кўчаларидан борарканмиз, инқилоб йилларида янги ҳокимият сиёсатига қарши фаолият кўрсатган ҳаракат сардорларидан бири ҳисобланган Мадаминбек яшаган хонадон ва у билан бир ёстиққа бош қўйган аёл ҳақидаги тасаввуримизни бир тўхтамга жамлолмай ҳалак эдик...

— Болам, шунча пайт биров мени йўқламаганди. Бир маҳаллар Мадаминбек Ватан қилган хонадонга илк бор сиз шундай истак билдириб келдингиз...

Салому аликдан ва ниятни ошкор қилгандан сўнг эшитган илк сўзларимиз шулар бўлди. Майдони 8—10 сотихча келадиган ҳовлида Саодатхон аянинг набиралари ўйнаб юришар, 40—45 ёшлардаги аёл эса тандирдан нон узаркан, биз томонга ўғринча қараб қўярди.

— Келиним, — деди ҳамсуҳбатимиз аёлга ишора қилиб. (Шу онда ўша аёл Мадаминбекнинг келини эканда, деган хаёлга бордик, бироқ...) — Мадаминбекдан фарзанд кўрмаганман. Унинг вафотидан кейин бир неча йил ўтгач, қайта турмуш қурдим. Ҳаёт шунақа экан болам.

Ая оппоқ рўмоли билан кўзларини намлаган ёшларни артди. Биз ундан Мадаминбек ҳақида сўзлаб беришларини илтимос қилдик.

— Бугун тонг отарда туш кўргандим, — дея гап бошлади ая. — Ясатиғлик аравада ўтирганмишман, кимдир мени гапга тутармиш. Тушим алдамабди. Мана сиз келдингиз...

Биз унда жуда ёш эдик. Бир куни отамни Марғилоннинг Чорчинор маҳалласидаги бир бойнинг уйида ўлдириб кетишди. У ўшанда халқпарварлиги билан бойларга ёқмай қолган экан. Кейин билсак отам қандайдир съездда ҳам қатнашиб келган эканлар. Абдураззоқ Мухториятчи дейишарди отамни.

1918 йили Мадаминбек уйимизга совчи қўйди. Эндигина ўн беш ёшлик қизалоқ эдим. Анчайин тортишувлардан сўнг шу ерда тўйимиз бўлди. Шу ҳовлида яшай бошладик. Бироқ Мадаминбек билан қариндош-уруғ тутиндигу, оиламизнинг ороми, тинчи буткул йўқолди. Начора, кечасию кундузи бўладиган кутилмаган ташрифларга секин-аста кўника бошладик. Ўша пайтлари эрим — Мадаминбек янги ҳукуматга кириш йўлларини излар, бироқ иложини тополмай хуноб бўларди. Кечалари ухламай шу ҳақда ўй сурарди. Кунларнинг бирида у — Марғилонга Фрунзе келади, эртага мен у билан учрашаман, деб гап топиб келди. Марғилон томонидан Фрунзе, Тошлоқдан эса Мадаминбек ўз қўшинлари билан келишиб, ҳозирги Тошлоқ ноҳиясидаги пахта тозалаш заводи ёнидаги кенгликда учрашадиган бўлишибди.

Тонг отди. Мадаминбек орзуси амалга ошадиган кун келганидан хурсанд эди. У кетгач, мен ҳам паранжимни ёпиниб ўша майдонга бордим. Тумонат одам йиғилганди. Ҳайратдан ёқа ушлайсан киши. Айтилганидек Марғилондан Фрунзе, Тошлоқ тарафдан эса эрим ўз йигитлари билан етиб келди. Икки саркарда қучоқлашиб кўришишди. Суратга тушишди. (Ўша дақиқалар акс эттирилган суратлардан бири Шоҳимардонда, яна бири эса Андижондаги музейда сақланаётир — М. А.). Бу чинакам тарихий воқеа эди. Ана шундан кейин оиламиз анчайин тинч яшай бошлади. Кечалари мени Мадаминбек овутиб, — Саодатхон, қариганимизда бир тегирмон қуриб олиб, ағанаб ётамиз, дерди. Мен эса унинг гапларини эшитиб йиғлардим...

Мадаминбекнинг содда, бироқ ўткир нигоҳларида қандайдир сирли маъно ҳукмронлик қиларди. У меҳрибон, тўғрисўз, кўп оғир кунларни бошдан кечирган, оқ подшо турмасида жабр тортган, дардли ва лекин ғоят мард инсон эди. Ана шу мардлик хислати Мадаминбекни нобуд қилди, десам сира муболаға бўлмайди. Унинг тегирмон қуриб, қарилик гаштини суриш ҳақидаги орзулари ушалмай қолди.

У Кўршерматни ёмон йўлдан қайтаришга кўп уринди. Бундай ҳаракатлари бефойда эканлигини тушунтирмоқчи бўлиб унга бир неча бор одам юборди. Бироқ Мадаминбекнинг барча уринишлари зое кетди.

— Бек билан ўзим гаплашишим керак, — деб Кўршермат ҳар гал Мадаминбек одамларини қайтариб юбораверарди. Бир кун Мадаминбек Кўршермат билан учрашиш учун йўлга чиқмоқчи бўлганида, кўпчилик норозилик билдирди. Бироқ бир сўзли Мадаминбек ўз сўзидан қайтмади. Икки-уч одам билан Кўршермат ёнига жўнаб кетди ва шу кетганча қайтиб келмади. Кейин билсак, Кўршермат ва унинг укаси Нурмат Мадаминбекни хоинликда айблаб, ўлдириб юборишган экан...

Саодатхон ая узоқ сўзлади. Унинг илк турмуш ўртоғи — Мадаминбек ҳақидаги хотираларини тинглар эканмиз шулар ҳақида ёзиш шартмикан дея ўз-ўзимизга савол берамиз. Бироқ қайта қуриш сиёсати бизларга тарихнинг ҳар бир ёруғ ҳамда қоронғу саҳифаларига эътибор билан муносабатда бўлиш лозимлигини уқдираётган бугунги кунда юқоридаги савол ўринсиздек туюлди. КПСС Марказий Комитетининг партия XXVIII съездига Ҳаракат дастуридаги «тарихимизнинг фожиали жиҳатлари тўғрисидаги тўла ва аччиқ ҳақиқатни билишни истамаслик ҳам, тарихий меросимиздаги чинакамига буюк ва қимматли бўлган ҳамма нарсаларни йўққа чиқариш йўлидаги уринишлар хам бир хилда хатарлидир», деган сўзларини ўқигач эса бу қораламаларимиз тарихнинг бирон-бир лавҳасини баҳоли қудрат акс эттиришга хизмат қилса, демак хато қилмаётирмиз, деган фикрга бордик.

Саодатхон ая сўзларига қулоқ солар эканмиз, инқилобнинг оғир йилларида у ва унинг оиласи, қариндош уруғлари қанчалар серташвиш кунларни бошидан кечирганлигини ҳис қилдик.

Босмачининг хотинисан, деб «қизиллар» талаганини, хоиннинг хотинисан, деб босмачилар кун бермаганини айтиб ая узоқ тарихга қайтгандек бўлди.

— Саккиз ойгача бировларнинг уйида, қабристонларда кун кечирдим, — дейди у. — Шу даражада азоб чекдимки, танамни битлар босиб кетди. Очлик, ночорликдан тинка мадорим қуриди. Гўёки мен Мадаминбекнинг олтинларию, қурол-яроғларини яшириб қолдирганмишман. Ҳукумат одамлари бир кун кечаси Мадаминбек ва Фрунзе имзолаган сулҳ тўғрисидаги (пиёз қоғозга ўроғлиқ) ҳужжатларни олиб чиқиб кетдилар. Дод-вой қилганимча қолавердим. Марҳум эримдан қолган сўнгги ёдгорлик эди улар...

Мадаминбек Ўрта Осиёда, Ўзбекистонда ривожланган босмачилик ҳаракатларининг ташкилотчиларидан бири бўлгани чиндан ҳам ҳақиқат. Бироқ у ўз халқининг келажаги хавф остида эканлигини англагач, Қизил Армия сафига қўшилди. Ана шу армиянинг содиқ аскари, демак инқилоб ҳимоячиси сифатида ўз жонини қурбон қилди...

Хўш, унда нега ўша оғир йилларда Мадаминбек оила аъзоларига бундай совуқ муносабатда бўлинди? Хоиннинг хотини сифатида таланган жабрдийда бева жувон фарёдини тушуниш мумкин. Бироқ Қизил аскарлар сафида ҳам вазиятни тўла идрок этмаганлар мавжуд бўлганига иқрор бўлиш лозим. Зеро қурол-яроғ, олтин яширганликда айбланган аёл ана шундайлар туфайли ҳам азоб чеккан. Йўл қўйган хатолар, кеч бўлсада тузатилди. Мадаминбек ўзбек халқининг келажагини ўйлаган, унинг истиқболи порлоқ бўлишига ишонгач, Қизил Армия томонига ўтган саркарда сифатида бугунги ўқувчига тушунтирилмоғи лозим. Ҳанузгача «Ўзбекистон ССР тарихи» дарсликларида уни фақат босмачи сифатида тилга олинаётгани тўғримикан? Агар чиндан ҳам халқ душмани экан, нега ўша пайтдаёқ жазога тортилмади. Балки вазият шуни талаб қилгандир? Унда бутун бошли армияга қўмондонлик қилган М. В. Фрунзени ҳам айблаган бўлиб чиқмаймизми?

Мадаминбек ўлдирилгандан сўнг унинг қайнукаси — Саодатхон аянинг укаси Абдужалол Абдураззоқов НКВД томонидан ҳибсга олинди. Аянинг синглиси Ибодатхон партия сафидан, комсомол котиблигидан ҳайдалди. Фақатгина Йўлдош ота Охўнбобоевнинг аралашуви билангина Ибодатхон партияга тикланди. Ҳақиқат қарор топди.

— 1936 йили эди, — деб эслайди ая. — НКВДга арз қилиб бордим. — Ҳамдамов деган киши менга, синглим сиз айбдор эмассиз, замон, оми халқ айбдор, сизга ҳамдард бўлмаган, вазиятни ҳисобга олмаган раҳбарларгина айбдор бунда. Қўрқмай: — Ҳа, ўша Мадаминбекнинг аёлиман дея кўкрак кериб юрсангиз арзийди, — дегандилар...

Демак ўша қирғинбарот йилларда ҳам аянинг додига қулоқ тутгувчилар топилган, бугун ҳам шундай бўлиши керак. Бу аяга, унинг ўтмишига, инқилобчи отаси, Улуғ Ватан уруши қатнашчиси бўлмиш бош фарзандига, 9 та набираю, 15 эварасига билдирилган муносабат бўлур эди.

20 йилдан буён қарилик гаштини сураётган ая бутун умрини болалар тарбиясига бахш этди. Мактабларда, болалар уйида сидқидилдан хизмат қилди.

Ўйлайманки, Мадаминбек ва унинг илк оиласи ҳақидаги ушбу шингил сатрлар муштарийларимизни бефарқ қолдирмаса керак.

Мурод АБДУРАҲМОНОВ.

Тарихнинг ўқилмаган саҳифалари

Эркакларни лол қолдирган аёл

Шу пайтгача бизга уқтириб келишди: ўтмишда ўзбек аёлларини тўрт девор ичида сақлашган. Нодира, Увайсий, Зебунисо каби шоиралари кўнгил нолаларини қоғозга туширишган, холос.

Бундан бошқа ишларга ярашмаганми улар! Бугун маълум бўлдики, ҳатто ҳокимларни лол қилган, бутун элу юртнинг ҳурматини қозонган, «ўтда ёнмас, сувда чўкмас» аёллар ҳам бўлган экан. Қуйидаги мақола шу хусусда.

XIX асрда Фарғона водийсига келган рус олим ва сайёҳлари боғу-бўстонларни кўриб ҳайрон қолишган эди. Улар водийни жаннат деб аташди. Дарҳақиқат, сув бор жойда ҳаёт ҳам яшнайди. Наманган вилоятида сув масаласи билан мироблар шуғулланар эди. Улар энг обрўли ва тажрибали кишилардан бирини мироббоши қилиб сайлардилар.

Аёлларни эса мироблик ишига умуман яқинлаштирмасдилар. Шунинг учун ҳам XIX асрнинг ўрталарида вилоятда мироббоши этиб Холбиби исмли аёлни сайлашганда, булутсиз осмонда чақмоқ чаққандай туюлди.

Машҳур шарқшунос, тарихчи В. П. Наливкин 1886 йили чоп этилган «Қўқон хонлигининг қисқача тарихи» китобида Наманганнинг собиқ ҳокими Саримсоқ додхоҳнинг онаси Холбибини ақлли ва қобилиятли, «сўзсиз тарихий аёл эди», деб ёзади. Холбиби тахминан 1860 — 1861 йилда вафот этган. Айтишларича, у 63 — 67 йил умр кўрган, 40 ёшида эса мироббоши бўлиб сайланган. Бу 1833 — 39 йилларга тўғри келади.

Холбиби сайр қилишни яхши кўрарди. Эри Хўжабек билан бирга суғориш иншоотларига борар, унинг қарамоғидаги барча ариқларни ўз кўзи билан кўриб, уларнинг сиридан воқиф бўлишга интиларди. Сувни аҳолига тақсимлаш ва уни тежаб ишлатишни яхши тушуниб олганди. Аста-секин эрининг яқин маслаҳатчисига айланди. Кейинчалик у эркаклардан қочмайдиган, кўчага салла ўраб, этик кийиб чиқадиган бўлди.

Хўжабек мироббоши касалланиб қолгач, Холбиби мустақил равишда эрининг вазифасини тўлиқ бажариб турди. Мироблар унинг буйруқларини ва кўрсатмаларини сўзсиз бажарардилар. У жуда гапга уста эди.

Сув жанжали Холбибининг аралашувисиз ҳал бўлмасди. Шунинг учун ҳам фуқаро орасида унинг обрўси баланд эди.

Эри оламдан кўз юмгач, янги мироббоши сайлаш керак бўлиб қолди. Барча мироблар Наманган ҳокими иштирокида номзодларини кўрсатдилар. Холбиби номзодларни саволга тутади, лекин улардан биронтаси ҳам қониқарли жовоб бера олмайди. Йиғилишда қатнашаётганлар унинг ўзидан «Кимни мироббоши лавозимига тавсия қиласиз?» деб сўрашади.

XIX асрда бир ўзбек аёли фикрини сўрашнинг ўзи катта воқеа эди.

— Мироббошиликка мен ўзимнинг номзодимни кўрсатаман! Истаган саволларингизни беринглар! Жавоб беришга тайёрман, — деди Холбиби.

Ҳамма кулиб юборди.. «Энди кунимиз аёлларга қолдими?»

Наманган ҳокими: «Холбиби, ҳазиллашмоқдамисиз ёки ҳаддингиздан ошмоқдамисиз!?» — деди. — Хўжабекни ҳурмат қилур эдик. Жойи жаннатда бўлсин, яхши хизмат қилди. Сув иншоотларини аъло билур, расм-русмларини тўғри бажо кетирур эрди. Сизнинг булардан хабарингиз борми?

— Имтиҳон қилиб кўринглар! — деди Холбиби дадиллик билан.

Йиғилган мироблар кўплаб саволлар беришди. У эса барчасига тўлиқ ва қониқарли жавоб қайтарди. Буни ҳеч ким кутмаган эди. «Йўқ, бу аёл эмас, шайтоннинг ўзи-ку!», дейишди. Ўтирганлардан кимдир: «Э, қойил қолдим, ҳеч бир мироббоши бунчалик билимдон бўлмаган! Майли, мироббоши шу бўла қолсин!» — деди.

Ҳоким миробларнинг фикрини тушунди ва: «Сизлар қарши бўлмасанглар, биз ҳам тасдиқлаймиз! Мироббоши бўлиб сайланганингиз билан табриклаймиз!» — дея Холбибининг елкасига чопон ташлади.

Ҳамма мироблар Холбибини табриклашди. «Мироббоши ошини қачон еймиз?» — деб кимдир ҳазил қилди. Хурсанд бўлган Холбиби: «Йигитнинг сўзи битта бўлади! Марҳамат, ҳаммаларинг кулбамизга зиёфатга!» — деди. Кимдир: «Йўғ-е, бу аёл эмас, 40 га кирган қирчиллама йигитнинг ўзи-ку» — деди. Яна кулги бўлди.

Шундай қилиб, бу аёл 1860 — 61 йилларга қадар мироббошлик лавозимини ўтади, қанчадан-қанча тарихий воқеаларнинг гувоҳи бўлди.

1842 йили қўқонликлар қўзғолон кўтариб, мустақилликларини тиклашди ва Шералихонни тахтга ўтқаздилар. Шералихон эса ўртанча ўғли Худоёрни Наманганга ҳоким қилиб юборди.

Холбиби мироббоши ҳаёти давомида Норбўтабек, Олимхон, Умархон, Муҳаммад Алихон, Султон Маҳмудхон, Шералихон, Муродхон, Худоёрхон ва Маллахонларни кўрди.

Тарихий қўлёзмалар ва архив материалларида Ўрта Осиёда Холбиби каби бирорта мироблик қилган аёлнинг исмини ҳозиргача топа олмадим.

Холбиби ҳақидаги шу мақолани якунлаб айтмоқчиманки, наманганликлар биринчи аёл-ирригаторнинг ҳаёти ва меҳнат фаолиятини чуқурроқ ўрганиб, унга арзийдиган баҳо берадилар.

Ҳайдарбек БОБОБЕКОВ,
тарих фанлари номзоди.

Буюк Ғалабанинг 45 йиллигига

Бу кунларнинг шуҳрати сўнмас

24-мактабнинг бошланғич синфлар ўқитувчиси Нажмиддин Зайниддинов Улуғ Ватан уруши йилларида Белоруссия ўрмонларида партизанлик қилганлиги унинг Бувайда ноҳиясидаги Киров номли колхозда яшовчи юртдошлари учун кутилмаган янгилик бўлди. Ҳамқишлоқлар бу тўғрида Н. Зайниддинов Белоруссиядан партизанлик гувоҳномаси олганидан кейин хабар топдилар. Камтарин, уятчан мактаб ўқитувчиси ўзининг душман орқасида бўлгани тўғрисидаги хотираларини ҳеч кимга ҳеч қачон сўзлаб бермаган эди.

...Ўзбек йигитининг жанговар саргузаштлари осон бўлмаган. Қизил Армия сафига у 1940 йилда чақирилган эди. Дастлаб Ленинград яқинида алоҳида саперлар батальонида хизмат қилди. Фашистлар Германияси Ватанимизга ҳиёнаткорона ҳужум қилганида эса Нажмиддин алоҳида моторлаштирилган инженерлик ротасига ўтказилди. 1942 йилнинг март ойида уни мина қўювчилар отряди билан бирга портлатиш операцияларини ўтказиш учун душман орқасига жўнатишди. Кейинчалик бу отряд генерал Алексей Федоров қўл остидаги партизан бирлашмаси ихтиёрига ўтказилди. Бу отряд ўша пайтларда Белоруссиянинг ғарбий районларидаги ўрмонларда жанг қиларди. Ўзбек халқининг жасур ўғлони айни шу ерда кўп маротаба душман билан жангларда мардлик ва жасорат намуналарини кўрсатди. У неча-неча маротаба душман эшелонларини қулатди, кўприклар ва ўқ-дори омборларини портлатди. Душман ортидаги бу жанговар ишлар тўғрисида партизанлар газеталари ёзган. Шу жасоратлари учун миналаштирувчи Зайниддинов жанговар мукофотлар билан тақдирланган.

Уруш садолари тинди. Зайниддинов қадрдон Ўзбекистонга қайтиб келди. Халқ маорифи соҳасида узоқ йиллар ва бенуқсон ишлагани учун «Ҳурмат Белгиси» ордени билан мукофотланди.

Буюк Ғалабанинг 45 йиллиги арафасида уруш ветеранини кўпинча колхоз ёшлари орасида учратиш мумкин. У ёшларга турли миллат жангчиларининг дўстлиги тўғрисида, Ватан озодлиги ва мустақиллиги учун курашган катта авлод вакилларининг жасорати ҳақида гапириб беради.

ФРОНТДОШ ДУГОНАЛАР УЧРАШУВИ

Андижонлик 130 нафар аёл — Улуғ Ватан уруши қатнашчилари байрам кийимларида, жанговар орден ва медалларини тақиб вилоят марказидаги тантаналар уйининг банкет залида тўпландилар. Ўтган уруш қаҳрамонлари бу ерда буюк Ғалабанинг 45 йиллиги муносабати билан муборакбод этилди. Тантанага меҳнат коллективлари, жамоат ташкилотлари ва ёшларнинг вакиллари келишди.

Учрашув анъанавий маърузасиз ўтди. Бир пиёла хушбўй чой ва кофе устида, шарқ ноз-неъматлари билан тўла дастурхон атрофида ўтган кунлар тўғрисида, фронтчи аёллар — кўпгина миллат ва элат вакилларининг бугунги ишлари ва муаммолари ҳақида дилдан суҳбатлашилди. Кейин эса тўпланган уруш ветеранлари шарафига қўшиқ ва рақслар ижро этилди. Ҳаваскор артистлар улар кўнглини шод этдилар. Фронтдош дугоналарнинг бундай учрашувлари энди ҳар йили Ғалаба куни олдидан ўтказиб турилади.

Хориждан хабарлар

Телетайп лентасидан

ПАРИЖ. Непал подшоси Бирендра сиёсий партиялар фаолияти тақиқланганини бекор қилишга рози бўлди. Франс Пресс ахборот агентлиги Непал подшосининг оппозиция вакиллари билан учрашуви қатнашчиларидан олинган маълумотга асосланиб шу хабарни тарқатди.

Бундан аввал Непал Панчаяти депутатларидан бир гуруҳи подшога мурожаат этиб, мамлакатда амалдаги партиясиз система ўрнига кўп партияли системани эълон қилишни сўраган эдилар.

БУДАПЕШТ. Венгрия марказий сайлов комиссиясига бу ерда 8 апрель куни бўлиб ўтган парламент сайлови иккинчи даврасининг якунлари тўғрисидаги маълумотлар келиб турибди. 9 апрель кечаси соат 01.00 гача олинган аниқланган маълумотларга кўра бу ерда янги составдаги Венгрия давлат мажлисида мандатлар тахминан қандай тақсимланиши хабар қилинди. Чунончи, расмий бўлмаган ва тахминий маълумотларга кўра Венгрия демократик анжумани 164 мандат ёки парламентдаги ҳамма мандатларнинг 42, 59 фоизини олади, деб кутилмоқда. Эркин демократлар иттифоқи 92 мандат — 23,89 фоиз, майда хўжайинлар мустақил партияси — 43 (11,16 фоиз), Венгрия социалистик партияси — 33 (8,57 фоиз), ёш демократлар иттифоқи ва христиан демократик халқ партияси ҳар бири — 21 тадан (5,52 фоиз) мандат олади. Қолган 11 та мандат овоз бериш натижаларига қараб мустақил депутатлар билан бошқа сиёсий партиялар ўртасида тақсимланади.

ЛИМА. Перу президенти лавозимига кўрсатилган номзодлардан бирор киши Лотин Америкасидаги шу мамлакатда ўтказилган умумий сайловда овозларнинг зарур миқдорини ололмади. Дастлабки норасмий маълумотларга қараганда, ўнг марказчиларнинг «демократик фронт» блокидан кўрсатилган номзод ёзувчи Марио Варгас Льос овозларнинг 33,1 фоизини олган. «Ўзгартиш-90» деб аталган мустақил бирлашманинг номзоди Альберто Фухимори иккинчи ўринга чиқди.

Перу конституциясига биноан агар номзодлардан бирон киши барча овозларнинг ярмидан кўпроғини олмаса, мамлакат президентининг сайлови бир ой давомида дастлаб икки ўринни олган номзодлар ўртасида такрор ўтказилиши керак.

АФИНА. Якшанба куни Грецияда бўлиб ўтган парламент сайлови давомида овоз бериш натижалари юзасидан «Янги демократия» деб аталган консерватив партия пешқадамлик қилмоқда.

Ҳозирча сайлов участкаларининг қарийб ярмисида овоз бериш якунлари чиқарилди. Ички ишлар министрлигининг маълумотларига кўра, овозларнинг 47,9 фоизи консерваторлар учун, 38 фоизи, уларнинг асосий рақиблари бўлмиш Умумгреция социалистик ҳаракати партияси (ПАСОК) учун, 9,6 фоизи Греция Компартиясини ҳам ўз ичига олган сўл ва тараққийпарвар кучлар коалицияси учун берилган.

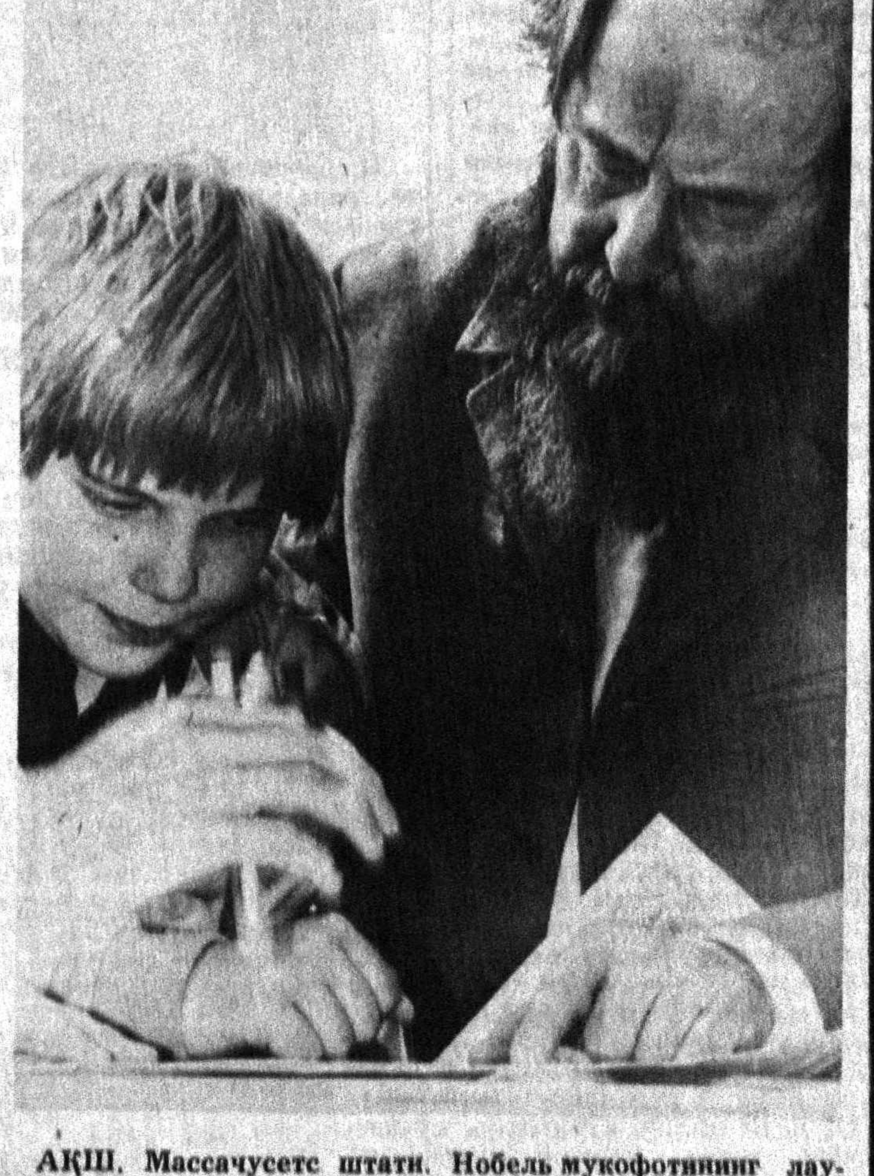
МАНИЛА. Пойтахт марказида жойлашган Манила шаҳар қамоқхонасига бир гуруҳ ниқобли кишилар ҳужум қилиб, уни ишғол қилганлар ва декабрь қуролли исёнининг бошлиқларидан бири подполковник Роландо Бибитни бўшатиб юборганлар. У билан бирга яна тўрт маҳбус озодликка чиққан.

Маҳбуслар озод этилганлиги учун масъулиятни унчалик таниқли бўлмаган ташкилот — ёш офицерлар уюшмаси ўз зимммасига олган, бу ташкилот қуролли кучларни ислоҳ қилиш учун ҳаракат деб аталган яширин ташкилотнинг бир тармоғи, деб ҳисобланмоқда. Президент Корасон Акино ҳокимият тепасига чиққан 1986 йилдан буён унга қарши қилинган ҳамма ҳарбий тўнтаришларнинг марказий ижрочиси мана шу ҳаракатдир.

ГАВАНА. Сан-Сальвадор архиепископи Артуро Ривера-и-Дамас Сальвадор қуролли кучлари билан Фарабундо Марти номидаги миллий озодлик фронтига мурожаат этиб, яқин бир ҳафта ичида ҳар қандай ҳарбий операциялар ўтказишдан воз кечишга чақирди. У пойтахтнинг энг катта бутхоналаридан бирида якшанба куни айтган ваъзида ўзаро курашаётган томонлардан келгуси ҳафтада католик черкови ўтказадиган диний маросимлар муносабати билан «қуролни ташлаб, қон тўхтатишни» талаб қилди.

ЛОНДОН. 110 тадан кўпроқ мамлакат ва халқаро ташкилот вакиллари Британия пойтахтида кокаинга ва наркотик моддалар истеъмол қилишни қисқартиришга бағишлаб очиладиган жаҳон конференциясида қатнашадилар.

(ТАСС).

АҚШ. Массачусетс штати. Нобель мукофотининг лауреати, ёзувчи Александр Исаевич Солженицин, ўғли Ермолай билан (1984 йил).

АП — ТАСС сурати.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

КИМ ДИД БИЛАН КИЙИНАДИ!

● АМЕРИКАЛИК дизайнер Ричард Блэкуэл таниқли хонанда ва актёрлар ўртасида одатдан ташқари «конкурс» ўтказди. Унинг фикрича, қўшиқчи Ла Тоия Жексон (дунёга танилган Майкл Жексоннинг кичик синглиси) энг сўнгги модада кийинаркан. Рок юлдузи Мадонна эса бу борада унга етолмайди, шунинг учун унга 10-ўрин берилди. Бундан ташқари Блэкуэл сўнгги модада эмас, балки ўз қарашларича дид билан энг чиройли кийинадиган аёлларни ҳам аниқлади. Бу борада инглиз маликаси Диана, қўшиқчи Лайза Минелли, АҚШ президентининг хотини Барбара Буш, Маргарет Тетчер, шунингдек, марҳум президент Ж. Ф. Кеннедининг собиқ хотини Жаклин Онасисларга етадигани йўқ экан.

МАХСУС ҚАЛАМ

● ИККИ француз ихтирочиси Жак Саго билан Жерар Павар яратган кўрлар учун махсус қалам Женевада ҳар йили ўтказиладиган халқаро ихтирочилар кўргазмасининг биринчи мукофотига сазовор бўлди.

Бу янгилик Брайл алфавити жорий қилингандан кейинги энг муҳим ютуқдир. Янгилик махсус сиёҳ солинган шарикли ручка бўлиб, ёзгандан сўнг сиёҳи тезда қурийди ва бармоқлар билан ўқиш мумкин бўлган қабариқ ёзувлар пайдо қилади.

115 ЁШЛИ ҚАРИЯ

● КУБАНИНГ энг кекса кишиларидан бири Антонио Дисирт Мартнес ўзининг 115 ёшини ёшлар даврасида румба ва ламбадага рақс тушиб кутиб олди.

Антонио Куба давлатининг жонли тарихи. Шунинг учун ҳам уни ҳамма танийди.

У 1875 йилда Гаитида туғилган. 26 ёшида Кубага кўчиб келган. Жуда қашшоқ яшаган, лекин бу қашшоқликка кўникмаган. Шу сабабли 1958 йили диктатор Батистага қарши қўзғолончи отрядлар пайдо бўлганида ҳеч иккиланмай унинг сафларига қўшилади. Ўшанда 83 ёшда эди. Бироқ озодлик учун жангда ёшлардан ортда қолмаган.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

«Бобурнома»нинг 460 йиллиги олдидан

НОДИР МАНБАА

Мафкуравий ишларнинг қай даражада оқилоналиги миллат, мамлакат тарихи, маданияти, иқтисодиёти ривожига қандай таъсир этишига қараб белгиланади. Ана шу жиҳатдан олганда бугунги кунда Ўзбекистон Компартияси Марказқўмининг фаолияти кўпчиликка манзур бўлмоқда. Халқимизнинг суюкли фарзанди Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг муборак қаламига мансуб «Бобурнома» ёзилганлигининг 460 йиллик айёми яқинлашиб келаётган шу кунларда мухбиримиз Ўзбекистон Компартияси Марказқўми мафкура бўлими мудири Ш. С. Зиёмова учрашиб, унга саволлар билан мурожаат этди.

— Шаҳобитдин Сирожевич, қайта қуришнинг ҳал этувчи палласида, мафкуравий ишларда ҳам ўзгаришлар сезилмоқда. Хусусан, «Наврўз»нинг тикланиши, халқимизнинг урф-одатларини, маданий ва маънавий меросини ўрганиш борасидаги ишлар диққатга сазовордир. Шулар тўғрисида гапириб берсангиз?

— Охирги вақтда тарихга, тарихий ва маданий меросимизга диққат-эътибор кучаймоқда. Абдураҳмон Жомий, Алишер Навоий, Заҳириддин Бобур, Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий, Абдулла Қодирий ва бошқа Шарқ халқлари маънавияти улкан намояндаларининг туғилган кунлари жумҳуриятимизда кенг нишонланди. Ҳозирги кунда Навоийнинг 550 йиллик ва Улуғбекнинг 600 йиллик юбилейларига қизғин тайёргарлик олиб борилмоқда.

Тарихимиз бой хазинасидан замондошларимизни, келажак авлодларни тўла-тўкис баҳраманд этиш ижтимоий-сиёсий ҳаётимизни қайта қуришнинг бош мезонидир. Шу боис тарихий, маданий, маънавий меросимизни ўрганиш, муҳофаза қилиш ва кенг тадбиқ этиш борасида махсус «Мерос» деб аталган ҳаракатнома лойиҳаси ишлаб чиқилди.

Ана шу ҳаракатноманинг таркибида меъморчилик обидаларини, археологик ва тарихий ёдгорликларини сақлаш, таъмирлаш билан бир қаторда хилма-хил тарихий манбаларни, қўлёзмаларни ўрганиш ва кенг оммага етказиш ишлари ҳам назарда тутилмоқда.

— Шарқ халқлари тарихини ўрганишда «Бобурнома» алоҳида аҳамиятга эга. Заҳириддин Бобур ўзининг шоҳ асарини ёзиб тугатганига 460 йил тўлаяпти. Жумҳуриятимизда бу сана қандай нишонланади?

— Ўзбекистон Компартияси Марказқўми 1990 йил сентябрь ойида «Бобурнома»нинг 460 йиллигини тантанали нишонлаш тўғрисида қарор қабул қилди. Ушбу қарорда қайд этилганидек, «Бобурнома» Ўзбекистон, Ўрта Осиё, Афғонистон, Ҳиндистон халқлари тарихини ўрганишда ноёб манбадир. Бу асарга бутун жаҳонда, хусусан халқимиз орасида қизиқиш ниҳоятда катта.

«Бобурнома»нинг 460 йиллигини нишонлаш учун Ўзбекистон Компартияси Марказқўмининг нуфузли ҳукумат комиссияси тузилгани кенг жамоатчиликнинг талабларига жавоб берадиган катта воқеадир.

«Бобурнома»нинг Қозонда топилган қўлёзма нусхалари шундан далолат берадики, Заҳириддин Бобур ўзининг бу улкан асари устида умрининг охиригача ишлаган. «Бобурнома»нинг сўнгги саҳифалари 1530 йилда битилган. Бобур оғир касалга чалинган ўғли Ҳумоюнни ҳалокатдан қутқариш учун ўз жонини унга бахш этишга жазм этганлиги ана шу сўнгги саҳифаларда унинг ўз тилидан баён этилган. Шунинг ҳаммасини ҳисобга олиб, «Бобурнома» 1530 йилнинг кузида ёзиб тугатилган, деб хулоса чиқаришга илмий асослар бор. Ана шунга асосланиб «Бобурнома» яратилганлигининг 460 йиллигини 1990 йилнинг сентябрь ойида нишонлашга қарор қилинди. Тайёргарлик учун беш ой фурсат бор. Бу даврда бир қанча муҳим ишларни кечиктирмай амалга оширмоқ зарур. Бобур улкан классик адиб ва шоир деб тан олинган бўлишига қарамай, ҳанузгача унинг тўлиқ асарлар мажмуаси нашр этилган эмас. Шунинг учун Ўзбекистон Фанлар академияси ва унинг Қўлёзмалар институти ҳамда Тил ва адабиёт институти биргаликда Бобур асарларининг 6 жилдлик тўлиқ мажмуасини тайёрлашлари ва уни яқин йиллар ичида халққа етказиб беришлари мақсадга мувофиқдир.

Шу беш ойлик тайёргарлик даврида жумҳурият матбуоти, газета ва журналлар, радио ва телевидение «Бобурнома» ва унинг ҳозир ҳам актуал бўлган реалистик анъаналарига бағишланган материалларини бериб боришади. Бу материаллар орасида «Бобурнома» ҳақида Москвада, Ленинградда, Ҳиндистонда, Афғонистонда ва бошқа хорижий мамлакатларда чоп этилган китоблар, мақолалар ва бошқа материалларнинг энг яхшиларини танлаб олиб, уларнинг ўзбекча таржималарини матбуотимиз саҳифаларида бериб бориш зарур.

«Бобурнома» умуминсоний ва умумиттифоқ аҳамиятига эга бўлган маънавий қадриятдир. Биз ҳалигача бу классик асарни муносиб равишда қадрлай олганимиз йўқ. Ҳолбуки, «Бобурнома» дунёнинг барча қитъаларида шуҳрат қозонган. Жаҳон олимлари «Бобурнома»ни Ньютоннинг эсдаликлари ва Ж. Ж. Руссонинг «Иқрор»и билан бир қаторга қўядилар. Айниқса, ўзбек халқи Бобурнинг бетакрор ижодини дил-дилидан яхши кўради ва уни Навоийдан кейинги улуғ классик адибимиз сифатида эъзозлайди.

Худди шундай, «Бобурнома» Тожикистон, Қирғизистон, Озарбайжон каби қардош жумҳуриятларда ҳам катта шуҳрат қозонган. Улар билан яқиндан алоқа боғлаган ҳолда бу классик асар воситасида қўшни халқлар билан алоқаларимизни янада яхшилашимиз мумкин.

Хуллас, «Бобурнома»нинг 460 йиллиги халқимизнинг тарихий-маънавий қадриятларини эъзозлаш орқали уларнинг умуминсоний аҳамиятини ошириш ва халқларимиз орасидаги дўстлик, ҳамкорликни мустаҳкамлаш зарур.

«ЁШЛИК» ЁРДАМГА МУҲТОЖ

Кунлар исий бошлаб, баҳор шамоллари билан бирга элимизга футбол байрамлари ҳам кириб келди. Ҳаммамизни соғинтирган футбол стадионларига бу йил ҳар қачонгидан ҳам кўпроқ томошабин тўпланиши тайин. Муҳлислар дунёнинг етти иқлимидан йиғилган чарм тўп усталарининг баҳсларини интизорлик билан кутишмоқда. Уларни бир ўй қийнайди: бу йилги тожни қайси қитъа дарғалари олишаркин? Жаҳон бўйлаб ном кетган командаларнинг «таржимаи ҳоли»ни бир мунча эшитганимиз бор. Бироқ, серқуёш Ўзбекистонимизнинг футболи қандай одимлаётганидан бехабармиз. Мана жумҳуриятимиз шарафини ҳимоя қилаётган биринчи ва иккинчи эшелондагилар ҳам «йўлга чиқишдилар». Яна буёқда жумҳурият ғолиблиги учун курашувчилар... Улар мавсумга шайми?

Булунғурни биз шираси тилингда бир умр қоладиган узум етиштирувчи боғбонлар юрти сифатида яхши биламиз. Бу ернинг табиати узумчиликка мослашган. Лекин боғбонлар юртида футболни ҳам жон-дилдан ардоқлашади.

1960 йилларда Красногвардейскда (ўзбекча ном топилмагача қойилмақом) 3 минг томошабинга мўлжалланган стадион қурилиб, тез орада бу ерда турли спорт мусобақалари, халқ байрамлари ўтказила бошланди. Стадион халқнинг энг севимли гўшасига айланди. Маҳаллий «Спартак» футболчилари майдонда гоҳ муваффақият, гоҳ мағлубият билан тўп суришди. Дастлабки йиллардаёқ командага истеъдодли ёшлар уюшди. Кези келганда шуни айтиш керакки, улар бор маҳоратларини ишга солиб, ўзларини кўрсатдилар. Команда бир неча бор Ўзбекистон биринчилигида ҳатто иккинчи лигага чиқишга даъвогарлик қилди. Уни бир неча йиллар машҳур футболчилар бошқаришган. Шу жумладан Биродар Абдураимов ҳам.

Ҳўш ҳозирги кунда команданинг аҳволи қандай?

— Аҳвол жуда ҳам ачинарли. Ҳаммасига моливий томондан қийналиб қолганимиз сабаб, — дейди команда бошлиғи Т. Бейбутов. — Булунғурнинг тирикчилиги асосан узумчиликдан. Кейинги бир-икки йил ичида бўлган ўзгаришлар деҳқонларимизнинг роса шўрини қуритди. Вино ишлаб чиқаришга мўлжалланган корхоналарни шарбат, кейин томат, кейин яна вино тайёрлашга мослаштиришди. Мана шу буз-қурлардан ноҳиямизнинг бўйнига 150 миллиондан ортиқ қарз юкланди. Ўйланмай босилган қадамларнинг «шарофати» бу.

Ўтган йилги баҳор аёзи ўлганнинг устига тепган бўлиб тушди. Соҳибкорларимиз узум топшириш режасини аранг 18 фоизга, мева сотишни эса 23 фоизга бажаришди холос.

Бизнинг таъминотчимиз ноҳия агросаноат ташкилоти. Ҳозирги кунда унинг ҳамёнида ҳемири ҳам йўқ. Ҳеч бўлмаганида биринчиликда қатнашишимиз учун 2,5 минг сўм бадал пулини топиб беришса бўларди. Ўтган йили командага бор-йўғи 7 минг сўм ўтказишибди, холос. Бу 7 минг сўм пул ҳам кийим-кечак, овқатланиш, йўл ҳақига сарфланган. Йигитларга фақатгина 50 сўмдан мукофот пули берилган. Булунғурликлар ўзларининг ёнларидан пул сарфлаб, олис жойларга бориб келишди. Қувонарлиси шундаки, командада шундай қийинчиликлар бўла туриб уни ҳеч ким тарк этмади. Унга футболни жону-дилидан севувчи маҳаллий йигитлар йиғилишган.

Истеъдодли ўйинчилар Шуҳрат Аҳмедов, Илҳом Ҳайдаров, Равшан Муродов, Бойзоқ Аҳмедов, ака-ука Анвар ва Шавкат Юсуповлар шу командада ўйнаб маҳоратларини оширишаяпти.

Стадион шаҳар аҳолисининг севимли манзилгоҳига айланиб қолган. Унда имконият даражасида ҳар хил спорт ўйинлари ўтказилиб турибди. Қисқаси, стадионга одамлар кўп келишяпти. Стадион эса борган сайин уларга торлик қилиб қолмоқда. Ўтган йили иккита бассейн қурилди, холос.

Команда бу йил майдонга «Ёшлик» номи билан тушмоқчи. Унинг учун ҳозир (фақат кийим-кечагига) 1661 сўм пул ажратилган холос. Бу ёғи «ўз аравангни ўзинг торт, пулинг бўлса кўчага чиқ» қабилида бўлиб қолмоқда.

— Узоқ жойларга қатнайвериб қийналиб қолаяпмиз, — дейди Тоҳир ака. — Кошкийди, автобус ўзимизники бўлса. Командамизга битта автобус ажратишларини сўраб керакли идораларга учрадик. Афсуски, қоғозбозликнинг оқибатларидан ҳали ҳам тўла қутила олмаган эканмиз. Бор отангга, бор онангга қилишиб, у ёқдан, бу ёққа югуртиришади. Автобус заводига мурожаат қилгандим. 1989 йил 17 август куни ушбу заводнинг бош директори Н. П. Немченовдан «автобус 1990 йилнинг биринчи кварталида берилади», деган мазмунда хат олдик. Шояд, битта муаммодан қутиладиган бўлдик деб ўйладик. Аммо қувончимиз узоққа чўзилмади. 1990 йил 12 январь куни худди шу заводдан, шу директордан яна хат олдик. Унда маълум қилинишича, Ўзбекистон жумҳуриятига бир йилда 330 та автобус ажратилгани, алоҳида. хорхона, ташкилотлар учун автобус берилмаслиги кўрсатилганди. Бу масала юзасидан жумҳурият «Госснаб»ига учрашиш мақсадга мувофиқ деб «маслаҳат» беришибди. Яхши ният билан Тошкентга бордик. Пойтахтда жумҳурият агросаноат бошқармаси раисининг ўринбосари В. А. Короткий бизни мулойимлик билан қарши олди. Унинг гапига қараганда жумҳуриятнинг 6 минг ташкилотидан автобус беришларини сўраб ариза тушган экан. Қай бирига автобус ажратишни билмасдан унинг боши гаранг эмиш. «Ёшлик»нинг бошида мана шунақанги савдолар: на пули бор, на йўриғи. Бу ёқда эса чемпионат...

Мен ишқибозларнинг жумҳурият бош командаси «Пахтакор»дан ранжиганларида бир нарсага ҳайрон қолардим. Футболнинг қай аҳволдалигини билмасдан нега одамлар бунчалик бақириб-чақириб бекордан-бекорга асабларини бузишади, деб. Агар футбол кўчасининг бошида ўтирганлар унга эътибор берганларида эди «Пахтакор» аллақачон олий лигада, «Ёшлик»ка ўхшаган командалардан ҳеч бўлмаса 5 таси биринчи лигада ўйнаган бўларди. Оролни сақлаб қолишга сув бўлмаганидек, «Ёшлик»ни сақлаб қолиш учун маблағ йўқ. Фараз қилинг, тарозининг икки палласи: бир палласида маблағ, бир палласида халқ кайфияти, саломатлиги. Қай бири оғир келишини вақт кўрсатади.

Мирза АБДУЛЛА,
Самарқанд вилояти.

ТВ

12 АПРЕЛЬ — ПАЙШАНБА

КОСМОНАВТИКА КУНИ

● ЎзТВ I

11.30 Ботаника. Ўсимликлар. 12.00 «Сулола». Телефильм. 12.30 Табиатшунослик. Ҳаёт учун тупроқнинг аҳамияти. 13.00 «Оловнинг тизгинланиши». Бадиий фильм. 1-серия.

* * *

17.30 Кўрсатувлар программаси. 17.35 Янгиликлар. 17.40 «Фазогир В. Шаталов». Телефильм. 18.10 «Ассалом, коинот!» Космонавтика кунига бағишланган кўрсатув. 19.00 «Ёзувчи ва замон». 19.30 «Ахборот» (рус тилида). 19.45 «Алифбо сабоқлари». 20.20 «Ўзбекистон ССР Ички ишлар министрлиги матбуот маркази хабар беради». 20.30 Москва. «Вақт». 21.00 Катта ашула, ялла ва лапарлар. 21.30 Катталар учун мультфильмлар: «Ваня қайлиқ танлагани ҳақида», «Ваня борарди» тасвири». 22.00 «Ахборот». 22.20 «Экран таништиради...» Кинокўрсатув.

● ЎзТВ II

18.05 «Ўйинчоқ». Манзарали фильм. 18.20 Болалар учун. «Юлдузча» (рус тилида). 18.55 Тарих саҳифалари. 19.35 Реклама. 19.45 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Эътиқод».

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

20.30 Москва. «Вақт». 21.00 «Созу рози жавони». 21.40 Ғалабанинг 45 йиллигига. «Ҳар ки накунем зист...» Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Кенжа Назиров. 22.00 «Ахбор».

● МТ I

6.00 «120 минут». 8.00 «Ля-Ферте-Аледа самовий байрам». Телевизион ҳужжатли фильм. 8.10 Опера шинавандалари телевизион клуби. 9.20 «Чоко ва Боконинг саргузаштлари». Мультфильм. 2-қисм. 9.55 «Бу беқиёс овоз». Театр ёдномалари. М. И. Бабанова. 10.55 Болалар соати (инглиз тили дарси билан). 11.55 Коллаж (реклама, ахборот, эълонлар). 12.00 «Вақт». Янгиликлар телевизион хизмати. 12.45 Л. Леонов. «Олтин арава» Малая Броннадаги Москва драма театрининг фильм-спектакли. 15.00 «Сеҳрли қўнғироқчалар». Мультфильм. 15.15 Ғалабанинг 45 йиллигига. «Пиёда — пиёда-да». Телевизион ҳужжатли фильм. «Солдат ёдномалари» туркумидан. 16.10 Ашхобод болалар филармонияси скрипкачилар ансамблининг концерти. 16.40 Инсон. Ер. Коинот. 17.40 Мультфильмлар: «Космос ҳақида новеллалар». «Космик жумбоқ». 18.00 «Вақт». Янгиликлар телевизион хизмати. 18.30 «...16 ёшгача ва ундан катталар». 19.10 «Она бўри фарёди». Телевизион бадиий фильм («Қирғизтелефильм»). 1-серия. Премьера. 20.30 «Вақт». Янгиликлар телевизион хизмати. 21.00 «Она бўри фарёди». Телевизион бадиий фильм. 2-серия. 23.10 «ТСН». Янгиликлар телевизион хизмати. 23.25 ВЛКСМ XXI съезди кундалиги.

● МТ II

Ўқув программаси.

8.15 «Иеронима Босх боғида». Илмий-оммабоп фильм. 8.35, 9.35. Биология. 11-синф. Мутация табиати ёки нима учун мушуклар турли-туман. 9.05 Испан тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун. 10.05 Испан тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун. 10.35, 11.40 Мусиқа. 2-синф. Симфоник оркестр чолғулари. 1-кўрсатув. 10.55 Илмий хабарнома. 12.00 «Мен қайтаман». Ҳужжатли фильм. 12.40 Ритмик гимнастика. 13.10 Такрорий телефильмлар сеанси. «Илк қувончлар». 2-қисм — «Ажойиб ёз». 6-серия. 14.30 Бадминтон. Европа чемпионати.

* * *

16.30 «Парвозлар ва қўнишлар». Ҳужжатли фильм премьераси («Экран»). 17.25 Стол тенниси. Европа чемпионати. Швециядан кўрсатилади. 17.55 Коллаж (реклама, ахборот, эълонлар). 18.00 «Вақт». Янгиликлар телевизион хизмати (сурдо таржимаси билан). 18.30 СССР Олий Совети сессиясида. Танаффус пайтида (19.30) — Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Космик рейс». 20.45 «Кўкламги кеча-кундуз бараварлиги». «Комсомольская жизнь» журналининг 70 йиллигига бағишланган байрамдан репортаж.

Мактабда Ҳамзахонлик

Шу кунларда жумҳуриятимизнинг барча ўқув муассасаларида Улуғ Октябрь инқилобининг куйчиси, оташин шоир ва драматург Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг 101 йиллиги кенг кўламда нишонланмоқда. Ана шундай тадбирлардан бири шаҳримизнинг Ҳамза ноҳиясидаги шоир номи билан аталувчи 227-ўрта мактабда бўлиб ўтди. Мактаб ўқувчилари бу кунни жуда катта байрамдек ўтказдилар. Улар кўп қиррали санъаткорнинг ҳаёти ва ижодини акс эттирувчи рефератлар, фотоальбомлар, деворий газеталар тайёрладилар.

Юқори синф ўқувчилари шоирнинг кўпгина шеърларини жозибали тарзда ёд айтиб беришди. Айниқса, мактаб драма тўгараги аъзолари томонидан саҳналаштирилган Ҳамзанинг «Паранжи сирлари» драмасидан парча кечага файз киритди. Томошабинлар бу театрни мароқ билан кўриб, ёш актёрларнинг маҳоратларига таҳсинлар ўқишди. Бунда албатта, тўгарак раҳбари Орзия опа Миржалилованинг хизматлари каттадир. Бу тадбир ўқувчиларда адабиёт, санъатга меҳр уйғотди.

М. ОМОНОВА.

И. Охунбобоев номидаги Жумҳурият ёш томошабинлар театрида драматург Тўлқин Муҳиддиннинг «Адашганлар» пьесаси асосида спектакль илк намойиши бўлиб ўтди. Бу катта ёшдагилар учун мўлжалланган асар кўпларни қизиқтирадиган аҳлоқ муаммоларига бағишланган.

Спектаклнинг саҳнага қўювчи режиссёри Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист, Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофоти лауреати Лутфулла Саъдуллаевдир.

Суратда: спектаклдан кўриниш: Карим — Миршоҳид Раҳимов, Лобар ролида эса Гулбаҳор Дадамирзаева.

Сурат муаллифи **А. РИСҚИЕВ.**
(ЎзТАГ сурат лавҳаси).

Питер БРУК:

«Тошкент—бу ном болалигимданоқ сеҳрли туюларди...»

«Биз спектакль устида қай даражада узоқ ишлашимиз унчалик муҳим эмас, биз йўлнинг охирига ҳеч қачон ета олмаслигимиз мумкин. Биз поёнсиз саёҳатга чиқишимиз мумкин ва шубҳасиз, саёҳатнинг ўзи ҳақиқий санъаткор учун мукофот саналади» — бу сўзлар «буюк саҳна сеҳргари» деб ном олган инглиз режиссёри Питер Брукка тегишли. Амалда бутун дунёни кезиб чиққан театр санъатининг бу машҳур намояндаси биринчи марта Ўзбекистон пойтахтига келди.

— Тошкент мен кўп вақтдан бери орзу қилган шаҳар, ўзига сеҳр билан чорловчи мовий юлдуз, — деди Питер Брук Ўзбекистон театр арбоблари уюшмасида бўлган учрашувда. — Болаликданоқ «Тошкент» сўзи мен учун сеҳрли маъно касб этганди. Менга бу шаҳар ер юзидаги энг гўзал ва хаёлан тасаввур этадиган жойларнинг бирига ўхшарди. Биз ўз ишимизда ҳар бир сўзнинг ўз маъноси бўлишини хоҳлаймиз. Шундай қилиб «Тошкент» сўзида кўп мусиқа, жумбоқ яширинган. Менинг бу ерга келишимни орзумнинг ушалиши деб ҳисоблаш мумкин, ғаройиб мамлакатта саёҳат деб, ижодий сафар деб англаш мумкин.

...Брук тўғрисида қанча кўп гап айтилган ва ёзилган. Шунга ўхшаш замонавий режиссёр топилармикин. Ҳақиқатан ҳам у ўн етти ёшида ҳаваскорлар театрида Марлонинг «Доктор Фауст» асарини саҳнага қўйди. Йигирма икки ёшида Стратфорд-он-Эйвонда қирол театрида мавсумда жуда катта шов-шувга сабаб бўлган Шекспирнинг «Ромео ва Жульетта»сини саҳналаштиради. 26 ёшида эса унинг ҳисобида профессионал театрларда қўйилган олтита саҳна асари бор эди. Ўшандан бери у ўз постановкалари ҳамда фильмлари билан бутун жаҳонни ва томошабинларни қойил қолдирмоқда. Совет томошабинлари Питер Брукнинг юзга яқин драматик спектаклларидан учтасини томоша қилганлар. «Гамлет» 1955 йилда, «Қирол Лир» 1964 йилда бизда намойиш қилинганди. Бундан икки йил илгари тақдим этилган «Олчазор» спектаклини томошабинлар ҳали ҳам эслаб юришади.

Режиссёр бу гал ўзининг янги асарини — қадимий ҳинд достони «Махабхарата» асосида суратга олинган фильм-спектаклини олиб келди. Санъаткор ўтган йилнинг ноябрида мазкур асар устидаги ишларини ниҳоясига етказганди.

Питер Брук қадимий достонни саҳнага қўйиш ғояси унда бундан 20 йил муқаддам пайдо бўлганлигини айтди. Шу даражада катта бўлган асарга қандай қилиб қўл уриш мумкин, буни тасаввур этиш жуда қийин — «Махабхарата»нинг ҳажми инжилдан ўн олти баравар кўп. Парижда ги театр тадқиқотлари халқаро марказида Брук яратган ушбу спектакль, танқидчиларнинг уқтиришларига қараганда, бутун театр дунёси учун мисли кўрилмаган воқеа бўлди. Авиньонда очиқ осмон остида бу асар намойиш қилинди. Унинг намойиши қош қорайганда бошланиб, субҳидамда тугарди. Беш минг йил аввал яратилган ўлмас асар қаҳрамонлари одамларга абадий бўлган чин инсоний ҳақиқатлар — яхшилик билан ёвузлик ўртасидаги кураш, ғолиб муҳаббатнинг кучи, дунё ва инсон қалби гўзаллиги тўғрисида ҳикоя қиладилар.

— Брук спектакль асосида фильмни суратга олиб, уни янада кўпроқ одамларга етказишни ўз олдига мақсад қилиб қўйди, — дейди тошкентлик режиссёр Марк Вайль. У саҳнада «Махабхарата» спектаклини кўриш бахтига муяссар бўлган эди. — Фильм гарчи саҳнага қўйилганидан кўп жиҳатдан фарқ қилса-да, муаллиф спектаклнинг юксак маданиятини, унинг ўзига хос хусусиятларини бера олган. Француз драматурги Жан Клод Карье сценарийда достоннинг мазмунини сақлаб қолган.

— Театр ҳаётни кўп жиҳатдан тор қилиб кўрсатади, — дейди Питер Брук. — Бу жажжи дунё. Томоша тугаши билан ундан нима қолади деб ўйлайсан киши. Бу жуда жиддий синов. Мен «Махабхарата»ни кўрган одамлар ўзларини ўраб турган дунёга диққат билан қарашларини, ўз ҳаётларида, жамият ҳаётида ниманидир яхши томонга ўзгартиришга уринишларини хоҳлардим.

— Театр жумҳуриятимиздагина эмас, бутун мамлакатимизда, Европада ҳам танглик ни бошидан кечирмоқда. Унинг репертуари қашшоқлашиб, томошабинлар камайиб кетмоқда. Сиз бундай аҳволни қандай баҳолайсиз? — деб сўрадик П. Брукдан.

— Бунга жуда хотиржам қарайман, чунки танглик театрнинг табиий ҳолати ҳисобланади. У фақат олға қараб интилишга ёрдам беради. «Театр» сўзининг ўзида қанчадан-қанча маъно бор. Кўп мамлакатларда театрнинг на муайян ижтимоий мақоми, на аниқ мақсади бор. Бир хил театрлар учун муҳими пул топиш, бошқалари учун шон-шуҳрат орттириш, учинчи бирлари эса томошабинларнинг ҳис-ҳаяжонини қўзғатишга ҳаракат қилади. Тўртинчиси сиёсат билан шуғулланади, бешинчиси одамларни овутади, уларга ором беради. Лекин театр шафқатсиз эканлигини, саҳнада янгилишиш мумкин эмаслигини, бир дақиқани ҳам бекорга кетказмасликни қайд этиш лозим. Роман муаллифи бир неча саҳифа ёки бобни ташлаб кетса ҳам асар ўз муҳлисини йўқотмайди. Ҳозиргина зални тўлдириб ўтирган одамлар ўзларини маҳлиё этган нарсага бир нафас қизиқишни йўқотадиган бўлсалар, театрга бўлган қизиқиш бир умрга йўқолади. Театр агар томошабинларни тўлқинлантирмаса, у тирик театр эмас. Бошқа томондан олганда, яхши томошабинлар бўлгандагина яхши театр бўлиши мумкин. Ҳар бир томошабин ўзининг ҳурматига сазовор бўлган театрга боради.

— Сиз учун санъатда энг муҳим нарса нима? Унинг сиёсий ва ижтимоий йўналишими ёки соф эстетик муаммолармиі?

— Ана шу нуқтаи назарларнинг ҳар бирини алоҳида оладиган бўлсак, у санъаткор а ўз санъатини инсонга яқинлаштиришга, унинг орзу-ўйлари, фикри, ҳисларининг қанот қоқишига имкон бермайди, деб ўйлайман. Театр тирик тўқнашувлар рўй бериши мумкин бўлган майдондир. Томошабинга тақдим этилаётган воқеа қай даражада ҳаққоний, самимий бўлиши ва моҳирона қўйилишига қараб у томошабинга шу даражада кучли таъсир қилади. Санъат сиёсатдан ташқарида бўлиши мумкин эмас. Лекин у жуда жўн тарғиботга ҳам айланмаслиги керак. Фақат ҳаққонийлик, самимийлик ва санъаткорнинг тасвирланаётган воқеаларнинг моҳиятига кира олиш қобилияти умуминсоний қадриятлар даражасига кўтарилишга имкон беради, у одамларга қизиқарли бўлади, уларнинг ҳаётга бўлган муносабатларини белгилаб олишга ёрдам беради.

— Сиз Ўзбекистон сафаридан нималар кутаяпсиз?

— Мен Тошкентга олиб келган «Махабхарата» фильмида шундай воқеа бор: Кришна худоси саройга келади. Меҳмондўстлик қонунларига мувофиқ уни очиқ чеҳра билан кутиб оладилар, зиёфатга таклиф этадилар. Бироқ у буларнинг ҳаммасидан воз кечади, бу ерга иш билан келганини, агар шу иш муваффақиятли тугасагина овқатланишини айтади. Мен эса ҳозирдаёқ сизнинг бу қадар меҳмоннавозлигингизни қувонч билан қаршилайман. Чунки менинг келишим ва жумҳуриятингизда беш кун давомида бўлишим қувончли бўлишига ишонаман. Мен кўпдан буён ўлкангизнинг қўҳна маданияти билан танишишни истардим. Самарқанд ва Хивада бўлиш имконияти менга қанот бағишлайди. Ўзбекистон театр санъатида ҳам кўп қизиқарли нарсаларни кўраман, деб умид қиламан.

Э. ТУХВАТУЛЛИНА,
П. БУРОВ,
ЎзТАГ мухбирлари.

КАМЕР АНСАМБЛЛАР КОНКУРСИ

Тошкентда Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон камер ансамблларининг конкурси очилди. Тошкент, Олмаота, Ашхобод, Душанбе, Фрунзедан келган дуэтлар, трио, квартетлар беллашувга киришдилар.

Беш кун мобайнида Тошкент консерваторияси концерт залида вена классикларининг асарлари, романтик композиторлар мусиқалари ва XX аср мусиқа ижодиётининг энг яхши намуналари янграйди.

ЎзТАГ мухбири.

Муҳаррир ўринбосари Фарруҳ РАҲИМОВ.

ЁШ ЛЕНИНЧИ
«Молодой ленинец» орган ЦК ЛКСМ Узбекистана
Издается на узбекском языке.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32-УЙ.
ТЕЛЕФОНЛАР:
ҚАБУЛХОНА — 32-56-58
ХАТЛАР БЎЛИМИ — 32-54-65.
513500 НУСХАДА ЧОП ЭТИЛАДИ.
ИНДЕКС: 64607.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Р — 01237. Д. — 23113.